БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят Үнэн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой,
Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

36-хи жэлээ гарана

№ 244 (9076)
ОКТЯБРИИН
16
ПЯТНИЦА
1959 он

Сэн 20 мүнгэн.

Советскэ байгуулалтын хэлбэришэгүй бата үндэһэ һуури болоһон хүдэлмэришэн ангиин, колхозно таряашадай эбдэршэгүй бата холбоо барисаан мандаха болтогой!

(КПСС-эй ЦК-гэй гаргаһан Уряануудһаа)

1959 оной гурбадахи кварталай, мүн юһэн һарын гүрэнэй түсэбые СССР-эй промышленностиин дүүргэһэн дүнгүүд тухай

...Р-эй Министрнүүдэй Соведэй ...эхи Центральна статистиче... ...равлениин мэдээсэл соо иигэ... ...гдэнэ. КПСС-эй XXI съез... КПСС-эй ЦК-гэй июниин Пле... (1959 он) түүхэтэ шиидхэбэ... ...ые бэелүүлэн, промышлен... ...и хүдэлмэрилэгшэд социа... ...скэ мүрысөө дэлгэрүүлһэ... ...ашаар промышленна үйлэд... ...бүхы хэмжээгээр, шухала ...олонхи продукци гаргал... 1959 оной гурбадахи кварта... ...ги юһэн һарын түсэбые үлүү... ...ргээ.

...Р-эй промышленность про... ...бүхы дээрэнь гаргалгаар ...ной юһэн һарын түсэбые 4 ...процентээр үлүүлэн дүүр... 1959 оной юһэн һарын турша ...омышленна үйлэдбэриин хэм... ...ёндоной энэ үеынхидэ ор... 12 процентээр ехэ болоһон

...укци бүхы дээрэнь гаргаха, ...ленностиин гол шухала ...продукци бүтээхэ юһэн һа... ...эбые бүхы союзна республи... ...дүүргэһэн, үлүүлэн дүүргэ... ...ха юм. Юһэн һарын түсэ... ...адай ажахын соведүүд бул... ...шахуу дүүргэһэн, үлүүлэн ...һэн байна, гансахан лэ Ка... ...радска совнархоз дүүргээ...

...эй промышленностиин тус ...баринуудай энэ жэлэй юһэн ...турша соо гаргаһан бүхы ...ниин хэмжээн 1958 оной тус ...эй сасуулбал иимээр нэмээ: ...болон үнгэтэ металлургида ...процентээр, түлишын болон ...ическэ промышленностьда— ...ентээр, машина бүтээлгэ бо... ...алл болбосоруулгын талаар ...роцентээр, химическэ, резиның ...ленностьда—10 процентээр, ...ын материалнуудай промыш... ...тьда—23 процентээр, ой мо... ...саарһанай, модо болбосо... ...промышленностьда — 9 ...тээр, хүнгэн промышлен... ...—8 процентээр, эдеэ хоолой ...ленностьда—13 процентээр ...байна.

...мышленностиин тон шухала ...продукцинуудые үйлэдбэрилхэ юһэн һарын түсэб дүүргэгдэһэн, үлүүлэн дүүргэгдэһэн байха юм. Нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал, шэрэм хайлуулга — 2,7 миллион тонноор, булад—3,6 миллион тонноор, прокат бүтээлгэ—2,6 миллион тонноор, нүүрһэ малтан абалга—8,6 миллион тонноор, нефть—11,9 миллион тонноор, газ абалга—5 миллиард кубическа метрээр, электроэнерги—18 миллиард киловатт-часаар, цемент үйлэдбэрилгэ—4,2 миллион тонноор ехэ болоо. Химическэ промышленностиин продукци нилээд ехээр нэмэһэн байна.

Үргэн хэрэглэлэй эд бараа гаргаха юһэн һарын түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ. Үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал бүд нэхэлгэ—243 миллион дүрбэлжэн метрээр, арһан гутал оёлго— 24 миллион паараар, элһэн-сахар гаргалга—372 мянган тонноор, загаһа барилга—103 мянган тонноор, ургамалай тоһо абалга—291 мянган тонноор ехэ болоо.

Мал ажалай продуктнуудаар гүрэнэй нөөсэ горьтойгоор нэмэжэ, эдеэ хоолой болон хүнгэн промышленностиин продукциин ургалтые хангаһан байна. Гүрэн үнгэрэгшэ жэлэй 9 һарынхида орходоо 43 процентээр ехэ мяха, 15 процентээр ехэ һү, 26 процентээр олон үндэгэ, 15 процентээр ехэ нооһо худалдажа абаһан байна. 1953 оной тус үеынхитэй сасуулбал мяха худалдажа абалга 3 шахуу дахин, һү—2,3 дахин, үндэгэ—2,2 дахин, нооһо—1,8 дахин ехэ болоо.

Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ түсэбые промышленность бүхы дээрээ үлүүлэн дүүргээ. Промышленностьдахи ажалай бүтээсэ 1959 оной юһэн һарын турша соо үнгэрэгшэ жэлэй тус үеынхитэй сасуулбал 8 процентээр дээшэлһэн байна.

Промышленна продукциин өөрынь үные химдаруулха талаар энэ жэлэй юһэн һарын түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ. 1959 оной юһэн һарын турша соо бүхы товарна продукциин өөрынь үнэ химдаруулгаһаа уламжалан 7 миллиард үлүүтэй түхэригэй алмалта түсэбһөө гадуур хэгдэһэн байна. (ТАСС).

...Р-эй партийно-правительственна делегаци ГДР-һээ бусажа ерэбэ

...й арбан жэлэй ойн баярта ...алсаад, орон соогуурнь аян... ...һэн СССР-эй партийно-...ельственна делегаци октяб... ...-дэ Берлинһээ Москвада ерэбэ. КПСС-эй Централь... ...тедэй Президиумэй гэшүүн, ...Министрнүүдэй Соведэй ...эгшын Нэгэдэхи орлогшо Козловой толгойлдог делега... КПСС-эй ЦК-гэй гэшүүндэ кан... СССР-эй Верховно Соведэй ...Соведэй түрүүлэгшэ П. П. ..., КПСС-эй ЦК-гэй гэ... кандидат, СССР-эй Гадаа... ...эгүүдэй министрын орлогшо ...юрин, КПСС-эй Москвагай ...комитедэй нэгэдэхи сек... П. Н. Демичев, ВЛКСМ-эй ...льна Комитедэй нэгэдэхи ...рь С. П. Павлов, советско... ...ха хани барисаанай бүлгэ... ...лениин түрүүлэгшэ, СССР-...зохёолшодой союзай прав... нэгэдэхи секретарь К. А. Федин, КПСС-эй Воронежско областиин Хреновскэ райкомой нэгэдэхи секретарь З. Д. Ефремова гэгшэдһээ делегаци бүридэһэн байгаа. СССР-һээ Германиин Демократическа Республикада байдаг элшэн сайд М. Г. Первухин делегацида мүн лэ оролсоһон юм.

Нүхэд Н. Г. Игнатов, А. Н. Косыгин, Гадаадын худалдаа наймаанай министр Н. С. Патоличев, КПСС-эй Центральна Комитедэй таһагые даагшын орлогшо И. Н. Медведев, СССР-эй МИД-эй генеральна секретарь Б. Ф. Подцероб Внуковска аэродром дээрэ делегациие угтаа.

Германиин Демократическа Республикаһаа СССР-тэ байдаг элшэн сайд Рудольф Деллинг, посольствын хүдэлмэрилэгшэд угтагшадай дунда байлсаа.

(ТАСС).

...скэ область гүрэндэ мяха, һү худалдаха жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэбэ

...скэ областиин хүдөө ажа... ...алшад КПСС-эй XXI съез... ...үүхэтэ шиидхэбэринүүдые ...эн, КПСС-эй ЦК-гэй боло... ...һан Пленумые эрхимээр ...тулада бэлэдхэл хэхэ зуу... ...ажахын продукт нилээд ...абажа, гүрэндэ мяха ху... ...жэлэйнгээ түсэбые болзор... ...урид, октябриин 10-да 101,6 ..., һү— 100,4 процент дүүргэбэ. Үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхидэ орходоо, 8413 тонноор ехэ мяха, 26800 тонноор ехэ һү гүрэндэ худалдаһан байна. 1959 ондо абаһан социалистическэ уялгануудаа нэрэтэй солотойгоор дүүргэхын, КПСС-эй ЦК-гэй ээлжээтэ Пленумые ажалай шэнэ амжалтаар угтахын тулада областиин колхоз, совхозууд мүнөө тэмсэжэ байна.

Ажалай илалта

...гандинска областиин хүдөө ...ажалшад КПСС-эй ЦК-гэй ...байгаа Пленумые эрхи... ...тахын түлөө мүрысэхэдөө, ...ион пүүд таряа, тэрэ тоодо ...ион пүүд шэниисэ тушаа... ...таряа худалдаха түсэ... ...орһоонь урид дүүргээ.

Мяха, үндэгэ худалдаха түсэб мүн лэ болзорһоо урид дүүргэгдэбэ.

**

Псковско областиин хүдөө ажахын ажалшад гүрэндэ мяха, үндэгэ худалдаха түсэбөө болзорһоонь урид, октябриин 10-да дүүргэбэ.

(ТАСС).

КПСС-эй ЦК-гэй ЭЭЛЖЭЭТЭ ПЛЕНУМЫЕ АЖАЛАЙ ЭРХИМ БЭЛЭГЭЭР УГТАЯ!

☆ ☆ ☆

19800 пүүд таряа— түсэбһөө гадуур

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд энэ жэл гүрэндэ ехэ таряа худалдаха уялга абаһан юм. Октябриин арбанда түсэбөө 142,5 процент дүүргээд, даабариһаа гадуур 19800 пүүд һайн шанартай таряа гүрэндэ тушааба.

КПСС-эй ЦК-гэй болохоёо байгаа Пленумэй хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ оролсожо, колхознигууд ойрын үдэрнүүдтэ орооһото ургамалнуудай, хартаабхын үрэһэ хүрэнгэ хаажа дүүргэхэ, тэжээлэй фонд бии болгохо зорилго табиба.

Д. Шагжиев.

Курумкан.

Яруунын аймагай «Дружба» колхоз байгша ондо 2580 центнер мяха гүрэндөө худалдаха юм. Мүнөө тус колхоз 3 мянга гаран центнер мяха гүрэндөө тушаажа, түсэбөө нилээд үлүүлэн дүүргэбэ.

Зураг дээрэ: колхозой Нохони гэжэ газарай бэлшээридэ таргалуулагдаһан залуу малнуудые Цыбжит Цыренжапова гүрэндэ тушаахынгаа урда тээ адуулжа ябана. Ажалдаа һайн амжалта туйлажа, энэ малшан колхоз соогоо түрүүшүүлэй нэгэн гэжэ тоологдодог юм.

Н. Дамбаевай фото.

Үгэеэ хүсэд ойлголсоогүй һууһаар

Намар, үбэлэй сагта буруунуудые шахан түлжүүлхэ хэрэг эмхидхэхэ тухай КПСС-эй обкомой, Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые хаа хаанагүй һайшаажа, тэрээниие бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлхын түлөө республикын колхоз, совхозуудаар ехэхэн хүдэлмэри ябуулагдажа байна. Гэхэтэй хамта Кяхтын хониной совхоздо (директорынь нүхэр Ильков, парткомой секретариин орлогшо нүхэр Матвеев) энэ жэлэй буруу, эртын тугалнуудые шахан түлжүүлхэ тушаа тусхай хүдэлмэри ябуулаагүй байһаар. Отделенинүүдэй эрхилэгшэдые, партийна организацинуудай секретарьнуудые, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые энэ хэрэгтэ хабаадуулаад, парткомой заседани дээрэ зүбшэн хэлсээд, тодорхой хэмжээ ябуулгануудые хараалнагүй. Энэ талаар хүн бүхэн ондо ондоо һаналтай байха юм. Совхозой хүтэлбэрилэгшэд өөһэд хоорондоо хүсэд үгэеэ ойлголсоогүй һууна бшуу.

Бүрдэнэй 2-дохи отделениин парторганизациин секретарь нүхэр Цыдыпыловтэй иимэрхүү хөөрэлдөөн болоо.

—30 толгой бурууһаа олые шахан таргалуулгада табиха аргагүйбди,—гээд нүхэр Цыдыпылов хөөрөөгөө эхилнэ.—Хүдэлмэришэднай хаанаашье хүртэнэгүй. Баян Улаанда тусхай гүүртэ эмхидхэхэ гэхэдэ тэндэ дүтэ тойрон силос үгы, уһалууришье муу гээшэ. Бүрдэн дээрээ байлгаха гээ һаа, малай байра шэнээр түхеэрэгдэхэ болоно. Октябриин 25 болотор нэгэ юумэн хэгдэхэ юм бэшэ гү.

— Байза, танда энэ болзор хэн гаргаа гээшэб, октябриин 25 болотор гэжэ юугээ хэлэнэт?

— Һаяхан, октябриин 7-до болоһон аймагай суглаан дээрэ хэлэжэ үгөө һэн. Теэд совхозой парткомой зүгһөө заабари абаагүй байнабди. Юуншье гэжэ хэлсэжэ, хаанаа хэды гүүртэ эмхидхэхээр хараалжа байгаа юм.

Нүхэр Цыдыпылов харюусалгатай хүн ха юм. Энэ нүхэртэй хөөрэлдэхэдэ буруунуудые эрхим һайнаар түлжүүлхэ, мяха ехээр абаха асуудалда совхозой дирекци, партийна комитет хүсэд анхаралаа табяагүй байһаниинь тодоржо үгэнэ.

Усть-Киранай 1-дэхи отделени баһал иимэрхүү байдалтай.

Совхозой главна зоотехник нүхэр Тугариновай хэлэһээр, Сухын зүүн талын 3-дахи отделенидэ шахан таргалуулха буруу, тугалнуудаа Шанаагай малай байрада үбэлжүүлхэ болоно. Тэндэнь малай хото хорёо задагай, малшадай байха гэр дүрбэн тээшээ онгорхой, углуу булангынь сүмэрхэй. Кормушкашье гэжэ хэгдээгүй. Юрэдөө ехэ заһабари эндэ хэгдэхээр байна бшуу. Эдэнэр хэзээ эдэ мэтэеэ хүсэлдүүлжэ эхилхэ юм?

Совхозой главна ветврач нүхэр Матвеев шахан таргалуулагдаха 80—80 толгой малай гурбан гүүртэһээ дээшэ эмхидхэхэ аргагүйбди гэжэ түрүүшээр хэлээ. Тиигээд байжа байтараа «Байза, би парткомой секретариин орлогшо бэлэйб. Партиин айкомой бюрогой, аймсоведэй гүйсэдкомой абаһан тогтоолдо 500 буруу, тугал шахан таргалуулагты гэжэ маниие уялгалаа һэн ха» гэжэ һанаандаа оруулаа гү, үглөөдэрнь 500 толгой буруу шахан таргалуулхаяа табиха байхабди гэжэ хөөрэбэ.

Кяхтын совхоз 500 гаран буруу, 1959 оной эртын тугал шахан таргалуулха дүүрэн арга боломжотой юм. Совхозой 2-дохи отделенидэ 63 эрэ буруун, 59 эртын эрэ тугал, 1-дэхи отделени дээрэ 119 толгой эрэ буруун, 64 эртын эрэ тугал бии гэжэ бүридхэлэй дансада бэшэгдэнхэй. Тоолоод үзэхэдэ, 2 отделенидэнь 300 гаран буруун, тугал байна бшуу. Мүн нүгөөдэ хоёр отделенидэнь мүн лэ олохон толгой байха. Энэ жэл үбһэн, шэмэтэ тэжээл, таряанай зүйл ниитын малда бардам хүрэхөөр абтаа ха юм.

Мал таргалуулха талаар ехэ дүй дүршэлтэй, республика дотороо суурхаһан мал адуулагша Самбу Занданов совхозой энэ отделенидэ ажалладаг байна. Энэ бэрхэ малшанда үбһэ тэжээлынь зөөжэ үгөөд, 50—60 толгой буруу даалгажа болохо байгаа. Үгышье гэбэл, хүнүүдые нэмэжэ үгөө һаа, 100—120 толгой залуу мал тэрэ харууһалха аргатай. Тиигэбэл үнэ сэн багатай ехэ мяхан абтаха байгаа бшуу.

Буруу, тугалнуудые шахан түлжүүлхэ тухай КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые совхозой хүтэлбэрилэгшэд зүбөөр ойлгожо, бүхы малшадай дунда эмхидхэлэй болон ойлгууламжын хүдэлмэри саг үнгэргэнгүй ябуулха, буруу, тугалнуудаа илгажа, шахан гаргалуулха хүдэлмэри дары эмхидхэхэ бэзэ гэжэ найдагдана.

Г. Данзанов.

Баку. Естественно-түүхын музейн эрдэмтэ секретарь палеонтолог Дамир Гаджиев эртэ урдын амитадай үлэгдэлнүүдые һэргээхэдээ, гипсын орондо пластмасса хэрэглэдэг болоо.
Зураг дээрэ: Дамир Гаджиев лаборатори соогоо байна.

ТАСС-эй фотохроника.

Этигэл найдабарида хүртэгшэ

Комсомолой гэшүүн Ефросинья Павлуцкая Мухаршэбэрэй аймагай «Забайкалец» колхозой һаамхай үнеэдэй 2-дохи фермэдэ һаалишанаар хүдэлжэ эхилһээр һаянай юм. Энэ басаганай анха түрүүн фермэдэ ерэхэдэнь һаалишад һайнаар угтан абабашье, хоорондоо иигэжэ хэлсэһэн юм. «Энэ багахан басаган юун үни хүдэлхэ һэм даа, гэртээ харишаха бэзэ».

Үдэр, һаранууд үнгэржэл байба. Нэгэтэ үдэр фермэдэнь 11 басагад комсомолой үнэмшэлгөөр ерэжэ, залуу басаганда бүри һайн болобо. Ефросинья Павлуцкая фермын һаалишадай ажалтай һайса танилсаһанайнгаа һүүлээр һаамхай үнеэдые даажа абаад, урматай зоригтойгоор ажаллажа ороо һэн. Залуу һаалишан байгша оной 9 һарын турша соо 1640 литр һү һаажа, колхозой түрүү һаалишадай тоодо гараа, партиин айкомой, аймсоведэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа.

Партиин ЦК-гэй ээлжээтэ Пленумые ажалай эрхим бэлэгтэйгээр угтахын тула Ефросинья Павлуцкая эршэмтэйгээр ажаллажа байна.

Ю. Савостин.

АРГА БОЛОМЖО БИИ ААД, ҺҮН ЮУНДЭ БАГААР ҺААГДАНАБ?

Байгша ондо үбһэ тэжээлэй элбэгээр хуряагдаһаниинь хэндэшье мэдээжэ. Зүгөөр республикымнай колхоз, совхозуудта һүн багаар һаагдажа байһаар. Олонхи аймагуудһай нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулхада нилээд бага һү һааһан байна.

Үнгэрһэн 9 һара соо Прибайкалиин, Хориин, Байкало-Кударын, Бичурын болон бусад хэдэхэн аймагууд нёдондонойхидо орходоо һү һаалгаяа дээшэлүүлбэшье, ехээр бираагүй. Сентябрь һара соо һү һааха хүдэлмэри олохон аймагуудта һайжарһан байна. Тиигэжэ нёдондоной сентябрь һарынхида орходоо һү һаалга нэгэ багахаһаар дээшэлээ. Тэрэнэй ашаар республикын колхозуудта нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо 7 процентээр ехэ һүн һаагдаһан байна. Хориин аймагай колхозууд— 26 процент, Хэжэнгын—20 процент, Прибайкалиин—19 процентээр һү һаалгаяа дээшэлүүлээ.

Гэхэтэй хамта зарим аймагуудта һү һаалга дээшэлхэһээ байтагай доошолуулагдашанхай. Мүнөө үедэ таряанай узуур дээгүүр, элбэг хагдатай газараар мал бэлшээхэдэ тааруу, мүн шэмэтэ силос, корнеплодуудые элбэгээр эдюулхэ саг ерээд байна. Гэбэшье энэ сагта бии байһан арга боломжоёо олохон аймагууд хэрэглэнэгүй. Илангаяа Баргажанай, Түнхэнэй, Кабанскын, Ториин аймагуудта арга боломжын ехэшье һаань, һү һаалгань доошоо орожо байна.

Сэлэнгын, Кабанскын, Кяхтын совхозууд нёдондоной сентябрь һарынхида орходоо һү һаалгаяа 29—33 процентээр дээшэлүүлээ. Зүгөөр Бичурын, Иволгын совхозууд октябрь һарын түрүүшын 10 хоног соо һү һаалгаяа ехээр доошолуулжархёо.

Эдэ үдэрнүүдтэ һү һаалгаяа доошолуулжа байха гээшэ тон бүтэхэгүй хойрог ябадал болоно. Колхоз, совхозуудһай тэжээл элбэгээр бэлдэжэ абаһан хадаа һү һаалгаяа дээшэлүүлхэ гүйсэд арга боломжотой бшуу. Һү һаалга юундэ доошолуулагданаб гэхэдэ, нэн түрүүн колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд энэ хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулнагүй. Хоёрдохёор, һаамхай үнеэд муугаар харууһалагдана, эдеэлүүлэгдэнэ.

Ториин аймагай «Улаан Тори» колхоздо үнеэдые байрадань байлгажа эдеэлүүлхэһээ байтагай үдэрынь бэлшээдэггүй юм. Үнеэдынь ехэнхи сагаа байрынгаа хажууһаар ябаад лэ үнгэргэжэрхинэ. Зүгөөр үнеэдые холо абаашажа бэлшээхын хойноһоо хэншье оролдоногүй. Үнеэд иимээр харууһалагдажа байхадаа һүеэ нэмээхэ гээшэ гү?

Иимэ байдал ганса Торидошье бэшэ, мүн Кабанскын, Түнхэнэй, Баргажанай колхозуудта үзэгдэнэ.

Мүнөө үнеэдые бэлшээжэ байха саг үнгэршэнхэй. Тиимэһээ үнеэдээ хаа хаанагүй байрадань байлгажа, һайнаар эдеэлүүлдэг болохо шухала. Илангаяа силос, турнепс болон бусад шэмэтэ тэжээл үнеэдтээ горьтойгоор үгөө һаа, һү һаалга хараа байса дээшэлхэ ёһотой. Гүүртэ, фермэ бүхэндэ үдэрэй гурим зохёожо хүдэлхэ хэрэгтэй. Эдэ үдэрнүүдтэ олонхи газарта үнеэдээ таряанай һуури дээгүүр бэлшээнэ. Тэндэнь уһагүй байжа, үнеэд бүхэли үдэр соо уһалагданагүй. Тиимэһээ үнеэдые сүүдхэ соо хоёр—гурба дахин уһалжа байхын тула зохистой хүдэлмэри хэхэ хэрэгтэй.

Колхоз, совхозуудай партийна эхин организацинууд һаалишадайнгаа дунда социалистическэ мүрысөө үргэнөөр эмхидхээд, 10 хоног, һара бүхэндэ дүнгыень согсолжо, олоной дунда дуулгажа байха зэргэтэй. Мүн үйлэдбэриин суглаануудые гүүртэ, фермэ бүхэндэ ходо үнгэргэжэ байха шухала. Һаалишадай дунда түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ, ажалдаа шалгарагшадые олоной магтаалда гаргаха гээшэ агитаторнуудай гол зорилго болоно. Мүнөө гүүртэ, фермэнүүд дээрэ залуу һаалишад олоор хүдэлдэг болонхой. Зүгөөр тэдэнэр дүй дүршэл багатай байжа, ажалдаа тухашарна. Тиимэһээ залуу һаалишадые түрүү дүй дүршэлдэ һургаха хэрэгэй түлөө колхоз, совхозуудай мэргэжэлтэд сэхэ харюусаха зэргэтэй.

Жэлэй дүүрэтэр хоёр һара үлэбэ. Энэ үе соо колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, коммунистнууд болон комсомолшууд һү һаалгаяа эрид дээшэлүүлхын түлөө эдэбхи ехэтэйгээр ажаллаха бэзэ. Тиигээл һаа, һаалишаднай КПСС-эй ЦК-гэй ээлжээтэ Пленумые бэлэг ехэтэйгээр угтахань дамжаггүй.

Һү һаалгаар дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөнэй 1959 оной октябриин түрүүшын 10 хоногой дүн

Аймаг	Үнеэн бүриһөө һаагдаһан һүн (кг.): 1959 оной октябриин түрүүшын 10 хоногто	1959 оной сентябриин 3-дахи 10 хоногто нимэ байгаа	1958 оной октябриин түрүүшын 10 хоногто нимэ байгаа
Б-Кударын	28	34	30
Баргажанай	28	31	27
Бичурын	33	37	26
Зэдын	32	34	29
Яруунын	25	35	20
Заиграйн	30	34	17
Закаменай	25	22	22
Иволгын	31	35	25
Кабанскын	36	46	36
Хэжэнгын	27	33	14
Кударын	31	43	25
Курумканай	29	32	23
Кяхтын	36	39	28
Мухаршэбэрэй	28	32	26
Ахын	15	16	10
Прибайкалиин	39	47	34
Сэлэнгын	45	39	33
Тарбагатайн	31	32	30
Ториин	29	28	28
Түнхэнэй	17	26	21
Хориин	30	35	18
СОВХОЗУУД:			
Бичурын	53	55	53
Борьёогой	65	66	66
Яруунын	42	54	32
Иволгын	42	46	—
Кабанскын	41	61	—
Кяхтын	55	62	34
«Эрдэм»	41	45	32
Сэлэнгын	46	34	32
Хориин	29	33	11

Тоосоото-һунгуулиин партиина суглаан

Гол шухала асуудалнууд саг соогоо шиидхэгдэнэгүй

Газар таряалан ехэтэй, мал олонтой Мухаршэбэрэй аймагай «Коммунизм» колхоз мүнөө жэл ороохо тарянай, бусад ургамалнуудай баян ургаса хуряаһан, малайнгаа ашаг шэмые ехээр дээшэлүүлһэн байна.

Ажал хүдэлмэридөө амжалтатай байһаншье, эндэхи коммунистнууд тоосоото-һунгуулиингаа суглаан дээрэ гол түлэб шиидхэгдээгүй асуудалнууд тухайгаа хөөрэлдэһэн, алдуу эндүүнүүдэө, дутагдалнуудаа хурсаар шүүмжэлһэн, эрэлхэгүй арга боломжонуудаа гүнзэгыгөөр элирүүлһэн байна.

Зарим тэды амжалтын туйлагдажа байһаншье, мүнөө жэлэй социалистическэ уялганууд, илангаяа мяха, һү абаха уялга үшөөл хангалтагүйгөөр дүүргэгдэжэ байна, һанаһан, зориһондо хүрэхэмөө малай ашаг шэмэ дээшэлүүлэгдэнэгүй гэжэ суглаан дээрэ тэмдэглэгдэбэ. Абаһан уялгануудаа дүүргэхын түлөө партиина бюро болон колхозой правлени ёһотойгоор тэмсэнэгүй, социалистическэ мүрысөө бодотоор дэлгэрүүлнэгүй гэжэ коммунистнууд шангаар шүүмжэлээ.

Колхозой правлениин ажалабуулгые партиина организациин бюро һулаар хинан шалгана, гол шухала асуудалнуудые саг соогоо шиидхэнэгүй. Энээн дээрэһээ болоожо, зарим шухала хүдэлмэри бэлэдхэлгүйгөөр угтагдадаг, эмхи гуримгүй байдал үзэгдэдэг байна. Жэшээлхэдэ, мүнөө жэл хамаг бүхы хүсэн ургаса хуряалгада элсүүлэгдээд, малай ерэхэ үбэлжэлгэдэ бэлэдхэл ото таһа мартагдашоо. Мүнөө болотор үбэлжөөнэй олон байра дулаалагдаагүй, задагай зайдан байһаар. Тэрэшэлэн ерэхэ жэлэй ургасада бэлэдхэхэ хүдэлмэрин муугаар ябуулагдана. Намарай паар хахалалга тон хангалтагүйгөөр үнгэргэдэнэ.

Тиихэдэ ажалай журам шангадхаха тушаа партиина бюро оролдолго гаргаагүй, залуушуулые һайнаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ анхаралаа табинагүй гэжэ шанга шүүмжэлэл гараа. Ажалай журамай һулаар табигдаһан дээрэһээ зарим колхозникууд нииты хүдэлмэридэ оройдоо хабаадалсадагүй, олохон хүнүүд ямаршье шалтагаангүй гэртээ һуудаг байһаар. Архидажа ажалһаа һамшадаг хүнүүд үшөөл бии. Олохон механизаторнуудай журам һулатай, даабари хэрэгтээ харюусалгагүй, архидажа, муугаар хүдэлмэрилдэг дээрэһээ ургаса хуряалгын, таряа сэбэрлэлгын машинанууд ёһо тэдысэ эбдэрдэг зарим колхозникууд нииты хүдэлмэридэ оройдоо хабаадалсадагүй, һабарилагдаад, поли, тоог дээрэ олоороо эбдэржэ, удаан саг соо зогсоно.

Фермэ дээрэхи ажал ехэтэй хүдэлмэринүүдые оньһожоруулха хэрэгтэ һүүлэй үедэ колхозой правлениишье, партиина организациин бюрошье анхаралаа табидагүй болоһоо гэжэ шүүмжэлэл гараба.

— Городһоо зайн гал абадаг болоһон байһаншье, олохон хүдэлмэри, илангаяа малай фермэнүүдтэхи хүдэлмэри оньһожоруулагданагүй. Фермэнүүдтэ малшадһай үнэлдтэээ эдюулхэ турнепс хүрэхөөр, сарбай һухөөр хэршэжэ байна гэжэ хэлэхэеншье эшхэбтэр, — гэжэ коммунист нүхэр Гомзяков мэдүүлбэ.

Малай шэнэ байрануудай үсөөнөөр баригдажа байһанай түлөө коммунистнууд Я. А. Туранин, А. В. Олейников гэгшэд правлени болон партиина бюрые шүүмжэлээ.

Коммунист Т. А. Венедиктов үгэ хэлэхэ зуураа, һонирхолтой асуудал табиба. Саашадаа бүхы юумэндээ алмалта, арбалалта хэхын түлөө тэмсэхэ, орошо, гарашаяа һайнаар тоолохо үзэхэ, хэмгатайгаар, бодомжотойгоор гаргашалжа байха шухала гэжэ тэрэ дурадхаа.

— Хамтын зөөридэ гамтайгаар, наринаар хандаха, элдэб үлүү гаргашаяа хорооҳо, ажахыгаа бодомжотойгоор, ухаансар хүтэлбэрилхэ сагнай болоо. Энэмнай мүн лэ партиина хүдэлмэри, коммунистнуудай урда байһан шухала зорилго мүн,—гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.

КПСС-эй ЦК-гэй болохоёо байһан Пленумые амжалтатай, илангаяа таряагай угтаха шухала байһан тухай элидхэл хэһэн партиина бюрогой секретарь нүхэр Тумпуровшье, үгэ хэлэһэн олон коммунистнуудшье онсолон тэмдэглэбэ. Ойрын үдэрнүүдтэ ургаса хуряалгаяа дүүргээд, гүрэндөө түсэбһөө гадуур 14 мянган центнер таряа тушааха, гүрэндэ мяха, һү худалдаа уялгаяа заатагүй дүүргэхэ гэжэ коммунистнууд шиидхэв.

Г. Щепин.

Огородой эдеэ элбэгээр худалдаха

Кабанскын аймагай колхозууд, колхозникууд, алба хаагшад энэ жэлдэ овощь, хартаабха һайнаар ургуулжа абаа. Гэбэшье эдеэ хоолой эдэ шухала зүйлнүүдые худалдаха хэрэг хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэнэ. Илангаяа Твороговско-сельпогой (түрүүлэгшэнь нүхэр Колмаков) магазинуудта хартаабха, үгэрсэ, һонгино болон огородой бусад эдеэн худалдагданагүй.

Сельпогой худалдаа наймаашай таһагые даагша нүхэр Балдуев ниимэ дутагдалнуудай бии байһые һайн мэдэбшье, зохихо хэмжээ абанагүй. Байгалай Хараузэ гэжэ нютагай завгаһашад хартаабха, овощь наймаалха дурадхалаар тэрээндэ нэгэнтэ бэшэ хандаһан байгаа. Тэдэ нүхэр Балдуев зангаһашад-пайщигүүдай эрилтые хангаагүй.

Шигаево тосхондохи магазинай наймаалагша Гуселетов овощь, хартаабха таһалгарягүй наймаалжа байх гүйһан ажалшадай эрилтэдэ албан хойрогоор хандана.

— Миинни овощь, хартаабха наймаалха арганиин үгы. Би эд бараа худалдаад, түсэбөө дүүргэнэм,—гэжэ һэнгэргүйгөөр харюусадаг.

Мүн нимэрхүү баримтанууд бусадшье сельподо бии. Жэшээлхэдэ, Темлюйгэй сельпогойхид овощь, хартаабха наймаанда гаргаха гэжэ һанаадлашье оруулаагүй байһаар. Тиигээд ажалшад Кабанскын дэлгүүр ошохо баатай болоно.

Энэ сельпогой магазинуудта огородой эдеэ элбэгээр худалдаха арга боломжо һаала бии. ОРС-ын магазинууд олон. Тэрээниһээ гадна саг зуурын киоскнуудые нээжэ боломоор. Гансал эмхидхэгшэд дутаглана.

Магазинуудтаа овощь, хартаабха таһалгарягүй наймаалыт гэһэн эрилтэ Кабанскын ажалшад зүб табина. Тиимэһээ аймпотребсоюзай хүдэлмэрилэгшэд үбэлые хүлеэнгүй, огородой эдеэ таһалгарягүйгөөр наймаалха тушаа хэмжээ абаха зэргэтэй.

К. Димов.

—*—

„БУРЯТ ҮНЭНДЭ" БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

„Политическэ болон соёлой хүдэлмэри тухай ходо бэшэхэ"

Иимэ гаршагтайгаар манай газетэдэ толилогдоһон хэблэлэй шэнжэлэл соо Ахын аймагай «Красные Саяны» газетэдэ политическэ, соёлой хүдэлмэрин тухай халирхай муугаар харуулагдадаг тухай хэлэгдэһэн юм. Холын малшадта шухала хэрэгтэй эд бараа абаашажа худалдаха тухай бэшэгдэнэгүй гэжэ тэмдэглэгдэһэн байгаа.

КПСС-эй Ахын айкомой секретарь нүхэр Урбаевай манай редакцида мэдээсэһэнэй ёһоор, тус статья «Красные Саяны» газетын редакторай хабаадалгатайгаар КПСС-эй айкомдо зүбшэн хэлсэгдэжэ, зохихо хэмжээнүүд хараалагдаба.

Устав эбдэгшэдтэй тэмсэе

Һүүлэй жэлнүүдтэ манай аймагай колхозуудта хүдөө ажахын артелиин Устав бүдүүлигээр эбдэхэ ябадал гарадаг байна. Илангаяа хубиингаа ажахыда мал олоор барижа, нииты ажалда хойрогоор хандаха ушар үзэгдэнэ. Энээн тушаа Хэжэнгын аймагай Энгельсын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүдэй нээмэл бэшэг соо тон зүбөөр хэлэгдэнэ. Уставай дүримүүдые эбдэхэ ябадалай хаа хаанагүй гаргагдажа байдаг ушарые сомоной Советүүд, прокуратурын органууд һаягаа мэдэжэ байгаашье, хэмжээ абадаггүй байгаа бэшү.

Мүнөө үедэ парти, правительствынгаа хүдөө ажахые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ түсэб, зорилгонуудые хараалаад байхада хубидаа олон мал барижа байһанай хэрэггүйнь элитэ. Гэбэшье, баян дэлгэр, культурна ажаһуудалтай болохо байһан энэ үедэ манай сомоной Советэй колхозуудай зарим гэшүүд олон мал хубидаа барижа, хэтэрхы ябадал гаргана. Олохон колхозникуудай хубида 6—7 эбэртэ бодо мал, 10—15 хони болон хэдэн гахай барижа байдаг байна. Иимэ олон малаа тэжээхын тула колхозойгоо үбһэ зүбшөөлгүйгөөр сабшаха, хулууха ябадал тэдэнэр гаргадаг бэлэй. Тиихэдэ хубиингаа ажалда хамаг һаналаа табяад, ниитынгээ хэрэгтэ һулаар хандаха ушаршье үзэгдэдэг. Энээние харадаа абажа, манай сомоной Советэ Устав эбдэжэ байһан колхозникуудайнгаа дунда ойлгуулажха хүдэлмэри горьтойгоор ябуулжа эхилээ. Мүнөө Хамнигадайн, Семеновкын, Ашагадайн колхозникууд хубидаа Уставаар хараалагдаһан мал үлээгээд лэ, үлүү гараһыень гүрэндөө худалдаба.

Гэбэшье зарим колхозникууд элдэб шалтаг урдаа барьяд, хүдөө ажахын артелиин Устав эбдэжэ байһаар. Илангаяа Дунгүй нютагай колхозникууд хубидаа 5—6 эбэртэ бодо мал, 8—10 хони барижа байһан зандаа. Гүрэндэ болон колхозойгоо һайн сэнгээр мал худалдан абажа байгаашье һаань, эндэхид Уставай дүримые бүдүүлигээр эбдэжэл байһаар. Жэшээлхэдэ, колхозникууд И. Г. Серебренников, Д. Д. Слепченов, П. Ф. Куриканов гэгшэд бүлэ 6—4 эбэртэ бодо мал, арбаад хони хубидаа тэжээдэг. Иимэ олон малтай айлнууд эндэ олон. Зүгөөр эндэхид хүршэ нютагуудайнгаа колхозникуудһаа жэшээ абаха зэргэтэй. Нютагай эдэбхитэд, илангаяа сомоной Советэй депутадууд нүхэд Ануфриев, Серебренников, Нечаева гэгшэд ойлгуулламжын хүдэлмэри һулаар ябуулна. Юуб гэхэдэ, нэрлэгдэһэн депутадууд өөһэдөө хубиингаа ажахыда үлүү мал барижа байһаар. Эдэ нүхэд ойрын сагта Уставһаа үлүү гараһан малаа колхоздо худалдажа, бусадтаа жэшээ харуулха зэргэтэй.

Хэжэнгынхидэй жэшээгээр хаа хаанагүй хубиингаа ажахые сомор болгожо, хүдөө ажахын артелиин Уставые наринаар сахидаг болоё. Энэ зорилго бэелүүлхын тула сомоной Советүүд ехэ юумэ хэхэ зэргэтэй.

С. Рыбаченко,
Кудрын сомоной Советэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

Долоон жэлэй түрүүшүүл

ГАВШАГАЙ АЖАЛАЙ ГАВЬЯА

Аяар хорин табан жэлэй саана һэн. Тиихэдэ автомашинашье хомор, мүнөөнэйхидэл адли асфальтаар хушагдаһан дардам харгышье гэжэ байгаагүй. Зэдэ, Борьёогой нэлэнхы үргэн талын дундуур зүрыһан мори тэргын тоһотой харгыгаар мал туухан хүнүүд холын аянда зорижо ябаба.

— Хаана ошожо ябаһан, хэд гээшэбта?—гэжэ тэдэнэрһээ асуухада:

— Улан-Удэ, мяханай комбинадта мал тушаахамнай,—гэһэн харюу үгтэдэг байгаа.

Мал туугшадай дунда ута хара гэзэгэтэй залуу басаган солбон түргэнөөр гүйлгэнэ. Манаанда хоноһон малаа һүни оройшье һаань, эсэхые мэдэнгүйгөөр эрьедэг, урагшаа һалаа һанаатай энэ басагые «манай Долгоржаб бэрхэ даа, ажалшал хүн болохо» гэжэ сугтаа ябаһан нүхэдынь магтадаг байба.

Торин аймагһаа хэдэн хонугото мал туужа ерэгшэдэй нэгэн—Долгоржаб Цыдыпилова түрүүлынхеэ город хаража, ехээр һонирхоһон бэлэй. Асарһан малаа тушаахадаа мяха-консервын комбинадай үйлэдбэрые халта хараһан энэ басаган ехээр һонирхожо, хүдэлмэришэн болохо хүсэл зоригоор эзэлэгдээ һэн...

...1935 оной сентябриин 25-най үдэр. Комбинадай хүдэлмэришэдые абадаг таһагта хүн зон олон. Столой саана һууһан начальник хүн бүхэнтэй ханамжатай нохоомжотойгоор хөөрэлдэжэ, ямар мэргэжэлтэй, юу хэжэ шадаха байһыень мэдэжэ абана. Тиигэһээр байтар Долгоржабай ээлжээн ерээд, хажуудань дутэ ошожо һууба.

— Хаанаһаа, ямар аймагһаа ерээбта? Юу хэжэ шадахабта?—гэжэ начальник асууба.

— Үхэр шулуун нютагайб. Ямаршье ажал хэжэ шадахаб,—гэжэ Долгоржаб эрид харюусаа һэн.

Хүдөөһөө ерэһэн энэ басаганай зориһон хэрэгтээ ехэ шиидэнги байһыень хараадаа, эсэхэ сусахые мэдэнгүйгөөр ажаллаха, ажал хэрэгтээ үнэн сэхээр хандадаг хүдэлмэришэн болохо хаш гэжэ бодоһон юм.

Үнөө хэдэхэн хоноод байхадаа Долгоржаб Цыдыпилова комбинадай мал үүсэлдэг цехтэ хүдэлмэрилжэ эхилбэ. Тэрэ үеэр мал үүсэлхэ хүдэлмэридэ машина, техникэшье багаар хэрэглэгдэдэг, ехэнхидээ гараар үүсэлдэг байгаа.

Малай гэдэһэ, дотор гаргаха, арилгахадаа хүдөөһөө ерэһэн басаганай гани галзуу бэрхэ байгаад, сугтаа хүдэлмэрилдэг нүхэдөө гайхуулжа эхилһэн бэлэй. Тэдэ хэды бэрхэ, шуран солбон байбашье, мал үүсэлхэ промышленна аргатай танил бэшэ байба. Энэ технологитой танилсаха хэрэгтэнь сугтаа хүдэлмэрилдэг ород нүхэдынь ехээр туһалһан юм.

— Түрүүшээр би малай гэдэһэ, доторые бурят ёһоор сэбэрлэжэ юм гэжэ һанаһан байгааб,—гэдэ нүхэр Цыдыпилова хөөрэнэ. —Бодото дээрээ тэрэмни ондоохон байшоо. Малай гэдэһэ, доторһоо хаягдаха нэгэшье юумэн байхагүй. Хуу баран тус тустаа арилгагдан сэбэрлэгдэхэ зэргэтэй болодог байгаа. Энэ арга дүршэлые шудалха хэрэгтэмни мастер нүхэр Левшов, тэрэнэй туһалагша Ага Семеновна Быкова гэгшэдэй туһалһые мүнөө болотор мартагшагүйб...

«Золтой хүн зориһондоо хүрэхэ» гэдэгтэй, таба зургаан жэлэй үнгэрөөд байхада, Долгоржаб хэрэг ажалаа табан хургандаал адляар мэдэхэ, комбинат соогоо суутай хүдэлмэришэдэй нэгэн болоод байба. Хоёрдохи табан жэлэй үедэ үргэн далайсатайгаар дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадаһанайнгаа түлөө 1939 ондо «Мяха, һүнэй промышленностиин эрхим хүдэлмэришэн» гэһэн тэмдэгээр шагнагдаһан юм.

Коммунистическэ байгуулалтын хэрэгтэ үнэн сэхээр хандажа, хамтын хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаараа хабаададаг һайн һайхан ёһо заншал манай совет хүнүүдэй онсо илгаань болоһой. Долгоржаб Цыденжаповна манай үеын энэ ёһо заншалые арюунаар бэелүүлдэг түрүү хүнүүдэй нэгэн юм. Эгээл иимэ хүнүүдэй тоодо орогшод Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ гайхамшаг баатаршалга гаргаа бшуу. 1942 ондо немец фашистнуудтай тулалдаһан һүрэетэ дайнай үеэр Долгоржаб Цыдыпилова Эхэ ороноо хамгаалагшадые эдээ хоолоор хангахын түлөө үдэр, һүнине мэдэнгүйгөөр тэмсэжэ ороо һэн. Тэрэ үедэ Коммунистическэ партиин гэшүүн болоо бэлэй.

1959 оной сентябрьда Улан-Үдын мяха-консервын комбинадта Долгоржаб Цыдыпиловагай хүдэлмэрилжэ эхилһээр эгээ 25 жэл гүйсэбэ. Энээхэн болзор түүхын талаар багахан саг болобошье, хүнэй наһанай талаар тиимэшье бэшэ байна. Үнөөхил мал үүсэлдэг цехтээ Долгоржабнай таһалгарягүй хүдэлмэрилжэл байна.

Хүдэлмэрингөө технологиие һайн мэдэхэ болоһон Долгоржаб Цыденжаповна аяар 15 жэлдэ бригадираар хүдэлмэрилнэ. Бригадань 20 гаран хүнтэй. Эдэнэр малай элыгэнэй һулһэ гаргахаһаа эхилээд, нарин гэдэһэ сэбэрлэхэ хүрэтэр хуу илгадаг, сэбэрлэдэг юм. Ажал ехэтэй энэ хүдэлмэрине зүбөөр эмхидхэхэ гээшэ бригадирһаа нилээд дулдыдахаһань элитэ. Конвейертэ шаггагалагдаһан хонидой гэдэһэ, дотор гаргахадаа зааханшье удааруулжа болохогүй. Энэ бригадынхидай салигар гаргаан хутагануудые барижархёод хүдэлмэрилжэ байһыень харахада, тон һонирхолтой байдаг. Халаан бүхэнэйнь даабари хэзээ бүхэндэ үлүүлэн дүүргэгдэһээр лэ байдаг.

Долоон жэлэй түсэбые болзор-

РУМЫНИИН АРАДАЙ РЕСПУБЛИКЫН ҺОНИНУУД

НҮҮРҺЭ ЕХЭЭР МАЛТАНА

Жиу мүрэнэй голдохи Румыниин нүүрһэнэй тон томо бассейнын шахтёрнууд сентябрь һарада түсэбһөө гадуур 9 мянган тонно нүүрһэ малтаа. Тэдэнэй хоёр һарын туршада соо тэдэнэр нүүрһэ малтаха түсэбөө 16 мянга үлүүтэй тонноор үлүүлэн дүүргэһэн байна.

Румыниин нүүрһэнэй промышленность ехээр дэбжэжэ байнхай. Шахтануудые һайжаруулхын, шэнэ түхэрэлгэнүүдээр хангахын тулада 1951 онһоо хойшо 1.200 миллион лей гаргашалагдаһан байна. Машина бүтээгшэд шахтернуудта 80 гаран ондоо янзын машина, түхеэрэлгэнүүдые үгэһэн байха юм. Мүнөө үедэ шахтануудай хүдэлмэриин 90—95 процентнь оньһожоруулагданхай.

Мүнөө Румыниин шахтернууд 1938 онойхидо орходоо 2,6 дахин ехэ нүүрһэ малтана.

АХА ДҮҮГЭЙ ХАРИЛСААНАЙ ҮРЭ

Дунай мүрэнэй адаагтахи Кишкани гэжэ һуурида хулһаар целлюлоза, саарһа бүтээдэг томо комбинат баригдажа байна. Тэрээниие баригадань ГДР, Чехословаки, Польша туһалдаг юм.

Комбинат мүнөө үеын машина түхеэрэлгэнүүдээр хангагдаха. Августын 23-най—Румыниин сүлөөлэгдэһэн үдэрэй—урда тээ жэл соогоо 9 мянган тонно хэблэһанай хатуу саарһа бүтээдэг фабрика комбинадта хүдэлжэ эхилээ.

Комбинадые түүхэй зэээр хангахын тулада Дунай мүрэнэй адагта хулһа оньһожоруулһан аргаар хуряажа, шэрэхэ база байгуулагдаха юм.

РУМЫНИИН ТОМО ПОРТ

Румыниин тон томо Констанцын портын тогтоһоор һаяхан 50 жэл гүйсээ. Урданьтон захын, тулюурхан порт байһан энэ портын шэнжэ түхэл арадай засагай жэлнүүдтэ танигдашагүйгөөр хубилаа. Мүнөө энэ порт гансахан дотоодын бэшэ, харин уласхоорондын удхашанартай болоо. Ашаа шэрэлгын эрьесэ мүнөө дайнай урда тээхидэ орходоо, багсаахада 40 процентээр ехэ болоһон байна. Ашаа тээхэ, буулгаха шэнэ түхэлэй машина, түхеэрэлгэнүүдээр порт хангагданхай.

Портын хүдэлмэришэдэй ажалай, ажаһуудалай эрхэ байдал улам һайжаржал байна. Болбосон зохид, олон байратай гэрнүүд хамтын байранууд, больница, поликлиника, соёл културын эмхи зургаанууд хүдэлмэришэдтэ зорюулагдажа баригданхай.

БАЯН УРГАСА

Сагай уларилай таарамжагүй байһаншье, энэ жэлдэ һайн ургаса абтаа. Хахалагдадаг газарай 32 процентые эзэлдэг шэнииисын болон хара таряанай 4 миллион тонно — 1958 онойхидо орходоо 1 миллион үлүүтэй тонно ехэ таряан абтаха байна. Кукурузэ, наран сэсэг, сахарай свекло мүн лэ һайнаар ургаа. Хартаабхын, овощиин, виноградай һайн ургаса суглуулагдаа.

АРАДАЙ 250 УНИВЕРСИТЕТ

Румыниин арадай университедүүдтэ октябриин 1-һээ заняти эхилээ. Мүнөө жэлдэ предприятинуудта, эмхи зургаануудта, клубууд болон Культурын ордонуудай дэргэдэ арадай 250 гаран университет хүдэлнэ.

Арадай университедүүдэй һуралсалай программада общественна науканууд, техническэ, юрэнхы эрдэмдэ һураха предмедүүд оруулагданхай. Мүнөө жэлдэ һуралсалай программа үйлэдбэритэй бури нягта холбоотойгоор зохёогдоһон байна.

(ТАСС).

Германиин Демократическа Республикын ниислэл Берлин. Сталинай нэрэмжэтэ аллей. ТАСС-эй фотохронико.

…рдай коммунистнуудай …тэмсэл харуулhан ном

…политическэ, научна эрдэм дэл…улхэ бүлгэмэй Бурядай отделе…нүхэр Бажеевэй «Советскэ авто…иин түлөө Бурядай коммунист…дай тэмсэл» гэhэн ном хэблэн …ла.

…нэ ном соогоо автор бурят ара… урданай байдал харуулhан …на. Мүн энээнтэй хамга бурят …айнгаа эрхэ сүлөөгэй, жарга…на hайхан байдалай түлөө тэм…э хүсэ шадалаа, наhа бэеэ зо…лhан Бурядай коммунистнууд …ай эндэ хэлэгдэнэ. Бурят арадай …дундаhаа гараhан коммунист…а М. Н. Ербанов, М. И. Ама…, Г. Г. Данчинов, М. М. Сахья…, Ф. М. Осодоева, Д. М. Убугу… болон бусад арад зонойнгоо …нэ ехэ аша габьяатай байха.

…урядай коммунистнууд нацио…на асуудалые зүбөөр ойлгожо, …дай автономно область, hүү…рнь Бурядай республика бай…ха хэрэгтэ ехэ үүргэ дүүргээ…эй. Энэ номой автор нүхэр Ба…э архивай материалнуудые шэн…эн үзөөд, Бурядай үнинэй ком…истнуудай хэhэн хүдэлмэри …аар харуулжа шадаа. Энэ ном …аад байхадаа, эдэнэрэй ажал…улга тухай хүн ойлгожо абаха.

А. Убугунов.

…юдэ балай, шэхэ дүлии" hуугшад

…орин аймагай Бургалтайн сель…ой олохон магазин хангалтагүй… хүдэлнэ, ажалшадай эрилтэ …муугаар хангана.

…сельпогой хүдэлмэрилэгшэдэй …да хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин …аар ябуулагдадаг дээрэhээ, гү…эй зөөрине урихэ, ажалшадые …имандаа мэхэлхэ ушарнууд …дэнэ. Энээнhээ боложо дутуу …анууд саг соогоо усадхагдана… Оөорой эдеэ хоолой магазиниие …гша Принлеева энээнэй урда тээ …алдаа наймаанай эмхи зургаа…ата хүдэлхэдөө, 5 мянган түхэ…эй эд бараа дутаагаад, ажалhаа …елэгдэhэн юм. Удаа тээнь Бур…тайн сельпогой складые даажа …раа мүн лэ элдэб аашa гар…, тэндэhээ сүлөөлэгдэhэн бай… Теэд мүнөө Оөорой магазиннда …hаалагшаар ажаллажа байха…шье, худалдаа наймаанай гури… эбдэнэ. Хэтэрхэдээ, гутаhан … хоолой зүйлнүүдые нюусаар ху…шаанда табина. Һаяхан нэгэ …рсаг тиимэ пряник худалдажа …араа баригдаа.

…эдэ бүгэдые сельпогой түрүүлэг… нүхэр Цыбиков мэдэжэ байгаад, …ээ абанагүй, «нюдэ балай, шэ… дүлии» hууна.

…мпотребсоюзай хүдэлмэрилэг… (түрүүлэгшэнь нүхэр Пиcку…) Бургалтайн сельпогой мага…удаар ябажа, тусхай шалгалта …үй, худалдаа наймаанай хү…мэрилэгшэдтэ тодорхой туhа…узүүлдэггүй байна.

Н. Тугутов,
Б. Тарбаев.

Һулаар ажаллахада—hабань дунда

Сэлэнгэдэ Прибайкалиин hаалишадай үүсхэл муугаар дэмжэгдэнэ

Сэлэнгын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз hү hаалгаар аймаг соогоо эгээл hүүлшын hууринуудай нэгые эзэлнэ. Тус колхоз үнгэрhэн юhэн hара соо нёдондоной энэ үеын-хитэй сасуулхада 28842 литр hү багаар hаагаа. Август hарада тус колхоз hаамхай үнеэн бүриhөө түсэбэй ёhоор 174 литрын орондо 113 литр hү hаагаа юм.

Һү hаалга юун дээрэhээ доошоо ороно гээшэб?

ҮНЕЭДЭЙ ХАРУУҺАИ МУУ

Колхозой үүлтэртэ фермын үнеэн бүриhөө сентябрь hарада оройдоол 124 литр hүн hаагдаhан байха юм. Тэрэнь хараалагдаhан түсэбhөө холо бага.

— Үнеэдэймнай бэлшээри мүнөө муудаа гээшэ ааб даа, — гээд хэншьеб hаалишанай нэгэниинь дуугарба. Бэшэ hаалишад дарья табилдашаба,—мүнөө жэл бэлшээри муутай байгаабди гэбэл дэмы даа. Тэрэнээ зохидоор хэрэглэжэ, үнеэдээ hайнаар бэлшээжэ шадаагүйбди гээ hаа, зүбтэй бэшэ гү....

— Үнэхөөрөөшье үнеэдэй адуулга муудаа гэбэл, алдуу болохогүй,— гээд задарюун янзын залуу эхэнэр hаалишадай шаг шууяае номгоруулба. Энэмнай тус фермын ахалагша hаалишан Должин Батуева байгаа. Энэ нүхэртэй, мүн бэшэшье hаалишадтай ажал хүдэлмэри тушаань хөөрэлдэhөөр байтараа иимэ зүйлнүүдые мэдэжэ абабабди. Нёдондо жэлэй малай үбэлжэлгын үедэ үбhэ тэжээлээр ехэ хомор байhан дээрэhээ тус фермын үнеэн хабар хүсэ тамираа муудажа, ашаг шэмэеэ ехээр татаhан байгаа. Май hараhаа эхилжэ үнеэдээ hүниндөө адуулха болоходоо хоёрдохи адуулгашанай үгы дээрэhээ, hаалишад өөhэдөө ээлжээлжэ, hүниин адуулганда гарадаг болоо hэн. Үглөөдэрынь адуулганда гарааша нүхэрэйнгөө үнеэдые hаалишад хубаажа hаадаг болобо. Үнеэдые олон гараар hаахада hүеэ татадагынь бултанда мэдээжэ. Тиимэhээ үдэр соо hүн нилээдгүй багаар hаагдадаг болоо hэн. Гадна зарим hаалишанай үглөөниинь ажалдаа удааржа гарадаг шалтагаанhаа боложо, үнеэд бэлшээридээ орой гаргагдадаг, эртэ бусаагдадаг байгаа. Тиигэжэ адуулгань эмхигүй байшоо. Иимэ ушар байдалые мэдэжэ байбашье, колхозой правлениин саг соонь зохихо хэмжээ абаагүй байhаниинь гайхалтай.

ЭНЭЭНИИЕ ЭМХИДХЭХЭ ШУХАЛА

Намарай хүйтэн сагай хүрэжэ ерэхэдэ бэлшээриин үбhэ ногоон хагдаран муудажа, малай шэмхэлэн эдихэ юумэн хомордобо. Тиимэhээ үнеэдэй тэжээлыень hайжаруулга, нэмэлтэ тэжээл үгэлгэ хадаа мүнөө үедэ hү hаалгын эгээл шухала арга нүхэсэл болоно. Теэд энэ шухала хэрэгтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд онсо анхаралаа хандуулнагүй.

Һаянай hаамхай үнеэдтэ турнепс, комбикорма үгэдэг болоо. Үүлтэртэ фермын үнеэдэй hаагдаhан литр hүндэ 200 грамм тарянай зүйл, сүүдхэдээ 12 килограмм турнепс үгтэхөөр хараалагданхай юм. Тиигэбэшье тэрэнь таhалдуулагдажа, муугаар буйлуулагдажа үгтэнэ. Татагдаhан таря талханай холимог эдеэ бүлеэн уhанда худхажа бурдууг бэлдэдэг. Харин эндэ уhа халааха түхеэрэлгэгүй дээрэhээ, тэрэнээ хүйтэн уhанда худхана. Мүн турнепсээ hайса хэршэнгүйгөөр томо томоор үнеэдтээ үгэнэ.

Тус колхоз үнеэдээ нэмэлтэ тэжээлээр түхэреэн жэл соо гүйсэд хангаха дүүрэн аргатай: энэ жэл үбhэ ногооной, талха тарянай ургаса hайн байгаа, кукурузын баян ургасаар яhала ехэ силос дарагдаа, мүн турнепсыншье гараса хэзээ хэзээнэйхиhээ hайн. Элбэгээр хуряагдаhан үбhэ болон шэмэтэ тэжээлээ шадамараар хэрэглэхэ, тэрэнээ үнеэдтээ таарамжатай зохидоор хубаарилха гээшэ шухалын шухала зорилго болоно.

АЖАЛ ЕХЭТЭЙ ХҮДЭЛМЭРИИЕ ХҮНГЭДХЭХЭ

Үүлтэртэ фермын үнеэд уяанда байлгагдадаг болонхой. Теэд үнеэдээ эдеэлүүлхын тула шэмэтэ болон холимог тэжээл бутаруулжа, буйлуулжа үгэхэ кормозапарник болон бэшэшье оньhото хэрэгсэлнүүд мүнөө болотор заhабарилагдангүй, задагай зайдан байhаар.

— Энэ гонзойгоошо ута нүхэндэ 600 тонно силос дарагданхай юм. Һаяар энээнээ задалжа, үнеэдтээ силос үгэжэ эхилхэмнай. Теэд энэ гүнзэгы нүхэн сооhоо үдэр бүри гараараа силос малтажа, мэшээгээр зөөхэ гээшэ бэрхэтэйхэн. Эндэхи силосээ гараараа зөөhөөр хэды жэл болообди. Иимэ хүндэ ажал хэзээ болотор үргэлжэлхэ гээшэб гэжэ hаалишаднай хэлсэдэг. Һаалишадай иигэжэ хэлсэхэнь буруу бэшэ. Манай энэ эрилтые колхозой правлениин хангаа hаань, бидэнэр хэды урмашаха байгаа гээшэбибди, — гээд Должин Батуева гомдолтойгоор хөөрэнэ.

Тус фермын дэргэдэхи 600 тонно силосые асаар малтажа, мэшээгээр зөөхэдэ, hаалишадай хэды шэнээн хүлэhэн адхарха гээшэб. Зүгөөр малай байрын дүүжэн харгы эндэхи силосэй нүхэнhөө арбаадшье сажан болохогүй зайда юм. Тэрэ дүүжэн харгые hалаатуулбал, эндэ силос малтаха юрын оньhото хэрэгсэл зохёобол, хэдэн жэлэй «бэрхэтэй» асуудал шиидхэгдэхэ байгаа. Фермын байрада автоуhалуури тодхоод, мүн бэшэшье хүдэлмэри оньhожоруулбал, hаалишадай ажал ехэтэй хүдэлмэри хүнгэдхэгдэжэ, hүнэй үнэ сэншье химдарха hэн.

МАРТАҺАН ЮУМЭН ҺАНАГДАХА ЁҺОТОЙ

Колхозой hаалиин фермэ болон хоёр гүүртэнүүдтэ 12 hаалишад, 2 адуулгашад хүдэлмэрилдэг. Эгээл эдэ хүнүүдэй гарта hү ехээр haaxa хуби заяан барюулагданхай. Тэдэнэр лэ энэ шухала хэрэгые шиидхэхэ ха юм.

Тиимэhээ фермэ, гүүртэнүүд дээрэ юумэнь эмхитэй гуримтай байлгагдаха, тэрээнтэй хамта hаалишадай дунда ниитэ-политическэ болон хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулагдаха ёhотой байгаа. Харин бодото дээрээ фермэ, гүүртэнүүдэй ажал хэрэгтэй танилсаад, hаалишадтай, адуулгашадтай хөөрэлдөөд байхада, тэдэнэй дунда ямаршье хүмүүжүүлхы болон хүтэлбэрилхы хүдэлмэри ябуулагдадаггүй байhаниинь элитэ болобо.

Һаалишад агитаторай удха түгэлдэр үгые хэзээ заяанай шагнаагүй, колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй, мүн парткомой гэшүүдэй элидхэл хөөрөөе дуулаагүй байха юм. Угаа ядахадаа колхозой зоотехнигүүд Л. Брянский, М. Бальчугова гэгшэд hаалишадта хаа яа ерэдэг. Залуу hаалишадта үнеэдые эдеэлүүлхэ, харууhалха, hаaxa дүй дуршэл заажа үгэдэггүй, түрүү юумэндэ hургадаггүй байха юм. Тиимэhээ hаалишад hаахынгаа урда үнеэдэйнгээ дэлэнгые аршадаггүй, нидхэрдэггүй байна. Мүн зоотехническэ заабари, журам тон hулаар сахигдана.

Һаалишад өөhэдынгөө абаhан уялгануудые hайса мэдэнэгүй. Тиигээдшье тэдэнэй hү haaxa түсэбөө, үдэр бүриингөө даалгабариие ямараар дүүргэжэ байhаниие колхозой правлени hонирхоногүй. Эндэхи hаалишад прибайкалиинхидай үүсхэл дэмжээгүй байhаар.

Эдэ мэтын эмхигүй ажалhаа боложо, hүн багаар hаагдана. Үнгэрэгшэ юhэн hарада үнеэн бүриhөө оройдоол 867 литр hүн hаагдаа. Сентябрь hарада 166 hаамхай үнеэнhээ сүүдхэ соо арайхан гэжэ 4 литрhээ үлүүтэй hүн hаагдаhан байна. Дутагдалнуудаа усадхажа, hү ехээр haaxa саг тулаа.

Ц. Гомбоев.

Манай календарь

А. В. КОЛЬЦОВ

Ородой элитэ ехэ поэт Алексей Васильевич Кольцовой түрэhөөр 150 жэлэй ой гүйсэбэ. Энэ поэт Воронеждо, мяха наймаалдаг хүнэй бүлэдэ, 1809 ондо түрэhэн юм. Кольцовой бага балшар наhаниинь хэсүү хүшэр байдалда, зол жаргалгүйгөөр үнгэрhэн байгаа. Приходско училищида оройдоо хоёр жэл hураад лэ, бүхы hургуулинь дүүрэhэн байна. Ерээдүйн поэдэй эсэгэнь бүдүүлиг хүн байгаад, хүбүүгээ эрдэмдэ hургаха дурагүйтэдэг, уншаха, бэшэхыень хоридог байба. Гэбэшье А. В. Кольцов 16 наhанhаа шүлэгүүдые бэшэжэ эхилээ юм.

Мэдээжэ литератор Н. В. Станкевич 1830 ондо Кольцовтой танилсажа, хэндэшье мэдэгдээгүй байhан залуу хүбүүнэй шүлэгүүдые ехэтэ hайшааба. Хойто жэлынь Москва ерэhэн Кольцовые Станкевич В. Г. Белинскитэй танилсуулаад, хэдэн шүлэгөө хэблүүлхэдэнь туhалhан байха. 1835 ондо Станкевич Белинский хоёрой туhаламжаар 18 шүлэгhөө бүридэhэн түрүүшынгээ ном хэблүүлээ. 1836 ондо Петербург ошоhон Кольцовые А. С. Пушкин, И. А. Крылов болон тэрэ үеын элитэ ехэ бусад литераторнууд халуунаар угтаба. Тэдээнтэй уулзаhан ябадал Кольцовой бэлиг шадабариин ургалтада ехэ туhа болоhон байна. Илангаяа Белинский поэдэй үнэн сэхэ хани, hанаха байха багшань болоhон юм. Энэ ушар Кольцовой үзэл бодолой болбосорон бэежэлгэдэ шиидхэхы нүлөө үзүүлээ.

Арадай дуунуудта ойро, ирагуу hайхан уран лирикэ бэшэхынгээ хажуугаар А. В. Кольцов хүдөөгэй байдал, таряашадай ажал, газар эдлүүрилэгшэдэй hанал бодолые шадамар бэрхээр харуулhан шэнэ темэ ородой поэзидэ оруулаа.

Тэрэ үеын түрүү хүнүүд— Белинский, Пушкин энэ поэдэй дуунуудые үндэрөөр сэгнэдэг, hайшаадаг hэн. «Ећотойл арадай хүбүүн байгаа... Тэрэ хадаа арадай ядарал зоболонгые, баярые, ажабайдалайнь прозо болон поэзиие мэдэдэг байгаа» гэжэ Белинский Кольцов тухай бэшээ hэн. Кольцов таряашанай хүндэ хүшэр байдал тухай, тэрээнэй ажал хэрэг, хүсэл эрмэлзэлгэ тухай хурсаар бэшэдэг байгаа. А. В Кольцовой зохёоhон дуунуудай эгээ шухала темэнь газар эдлүүрилэгшын урма зоригто ажал байhан юм. («Ургаса» 1836, «Гар хажуурашан» 1835).

Кольцовой поэзиин зүб замаар, арадта ашатай замаар хүгжэлгэдэнь Белинский ехээр нүлөөлhэн байна. Энээниинь А. С. Пушкинда зорюулжа бэшэhэн «Ой» (1838 он) гэжэ элитэ шүлэг гэршэлнэ. Тиин Кольцовой бэлиг шадабаринь ородой демократ үзэлтэй литературын нүлөөн доро хүгжэhэн байдаг.

Ородой поэзиин түүхэдэ Кольцов элитэ ехэ hуури эзэлнэ. «Кольцов манай литературын түүхэдэ Пушкиниие, Гоголиие залгажа орохо байна» гэжэ М. Е. Салтыков-Щедрин бэшээ hэн. Н. А. Добролюбов тэрээниие «арадай агууехэ поэт» гэжэ нэрлэhэн байха.

БУРЯДАЙ УРАН ЗОХЁОЛШОДОЙ НОМУУД МОНГОЛДО ХЭБЛЭГДЭНЭ

Манай хаяа хадхаhан хүршэ, аха дүү болохо Бурядай АССР-эй уранзохёолшодой номуудые Монголой арад түмэн ехээр hонирхон уншадаг юм. Тиимэhээ Бурят ороной уран бэлигтэ зохёолшодой дуу, шүлэг, пьесэ болон бусад зохёолнууд манай Монгол ороной газетэ, журналнуудта, мүн тусхай номууд болгогдон ходо хэблэгдэжэ байдаг.

Хоца Намсараевай олон зохёол багтааhан «Урихан хабар» гэжэ суглуулбари, мүн «Эжэл гурбан нүхэд», Ж. Тумуновай «Сүхэ-Баатар», «Нойрhоо hэрииэн тала», Ж. Балданжабоной «Бүргэд» «Алханын нюусанууд», Цэрэн Шагжинай «Түрүүшын жэл», А. Жамбалоной «Лагерьта», А. Шадаевай «Эдир ангуушад» гэжэ номууд хэблэгдэн гаранхай. Тэдээниие монголшууд ехээр hонирхон уншажа, геройнуудтайнь танилсана. Бурядай ахамадшье, залуушье уран зохёолшодой элдэб зохёолнууд газетэ, журналнуудта хэблэгдэжэл байдаг. Г. Дадуевай хүгжэмтэй «Бурят орон» гэжэ дуун, Н. Балданогой «Гэнэдэбэ», Ц. Шагжинай «Тамжид хүгшэн» гэжэ пьесэнүүд, Ц. Жимбиевэй «Монгол орон», «Волго-Дон тухай дуун», Ц. Номтоевой «Алтан гурбан үгэ», Д. Жалсараевай «Хүгшэн эжы», «Шэнэ жэлые угтахадаа», Ч. Намжиловай «Ехэ Яруунa», «Залуу наhан», Ц. Бадмаевай «Дуугүй үхин», «Гаржал», Ч. Цыдендамбаевай «Үлгын дуун» ба бусадай зохёолнууд хэблэгдээ.

Монголой уран зохёолшодой Союзай дурадхалаар Д. Тарва «Байгалай дуун» гэжэ ном хэблэлдэ бэлэдхэжэ байна. Тэрээндэчь Бурядай поэдүүдэй зохёолнууд оруулагдаха юм.

Хоца Намсараевай «Үүрэй толон», Ж. Тумуновай «Алтан бороо», Ц. Номтоевой «Эдэбхи» гэжэ зохёолнуудые хэблэхээр Монгол Уласын хэблэл түсэбтөө оруулан-хай.

Энэмнай совет, монгол арадуудай хани барисаае улам бэхижүүлхэдэ ехэ туhа нэмэри болохо байна.

Х. Цэбээн,
Монголой уран зохёолшо.

Искусствын, уран зохёолой ДЕКАДАДА БЭЛЭДХЭЛ

Уран зохёолшо Даширабдан Батожабай

…аширабдан Батожабайтай би …оной намар Москвада, Лите…рна институдай коридор соо … түрүүн уулзажа танилсаа …«hурахада хэзээдэш хожом …» гэhэн сэсэн үгын ёhоор, энэ …арба наhа дүү Ангабайн Сол…ой нэгэ партада hуужа, лите…рна уран мэргэжэлээ дээшэ…ын тулада шармайн ороhон …а. Манай зарим романистнууд …э хэлэхэ дуратай юм: «Хараг…эдэ хүбүүдые — дипломтойнууд, … номуудые хэмнай олоор бэшээ … дипломтой эдэ гү, али диплом…ги гү?» Тиигэжэ хүхилгэн дэмы …а гэжэ, би хэлэхэ байнаб. …м гээшэ эд бараан, адууhа мал … ха юм, эзэндээ hаад хэхэ …ан бэшэ, харин Ломоносовой …эгээр:

…«Жаргалта байдалыш шэмэг…лэхэhээ гадна,

…жадха, зоболонhоо аршалдаг».

…агын элдин талада түрэhэн …ин Даширабдан багаhаа хой…юумэндэ адаалхай ухаатай, …а нюдэтэй байhан юм. Арадай …а мэргэн хошон зугаа, үльгэр …онуудые үнэн зүрхэнhөө hай…а хадуужа ябахадаа, үни заяа… болоhон ушарнуудые үбгэд …эдэй хөөрэхыень шагнажа …идаа, хойшодоо энэмни ро…удайм хуудаhад соогуур са…ан таража, Бурят талын үнэ… хангалтуулан байха, пьесэ…айм геройнуудай зугаа соогуур …аха. Бурядай түрүүшын кино …үйлтэдэг адуушанай унаагай … абяан соо соностохо гэжэ … бишыхан хүбүүн хаанаhаа … бэлэй.

…аширабдан Батожабай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай урда тээ эрэ бэеэ хүсэжэ, хүгжэн ерэhэн үетэнэй нэгэн байгаа. Дайнай үедэ авиацида хүдэлжэ, булад далита шубуудые жолоодогшо пилот болоhон байна. Тэндэшье ябахадаа, ерээдүйн уран зохёолшо наhанайнгаа замые үшөө хүсэд шэлээгүй, зүгөөр ажабайдалые хомхой hонироор адаглан, шэнжэлэн ябаа юм. Дайнай hүүлээр—1947—48 онуудта Даширабдан Батожабайн нэгэ акттай зүжэгүүд эстрадна согсолборинууд соо хэблэгдэжэ, хүдөөгэй сценэнүүд дээрэ табигдажа эхилээ. Энэнь манай уран зохёолшын түрүүшын алхамууд болоно. Бэшэхэ дуран, эрмэлзэл бии, наhан соогоо хараhан үзэhэн, амитан зондо хөөрэхэ юумэн бии, түрэл арадай хэлэнэй баялиг бии, гансал уран бэшэгэй мэргэжэл үгы байба. Хэдэн жэлдэ туршажа үзөөд, балайшье томо зохёолой гаража үгэнгүй, хэлэхэ гэhэн бодолойнгоо саарhан дээрэ үгэ боложо буухадаа ямар нэгэн айхабтар hүрөөтэйгээр үзэгдэжэ ерэhэн үүлэнhээ арба табан дуhал бороогой унадагтал жэжэ болодог байхадань, «hураха!» гэжэ шиидээ hэн.

Москвагай Горькиин нэрэмжэтэ Литературна институдые анха түрүүн «нээhэн» манай «Колумб» Жимбиев, тэрэнэй хойноhоо табилуулhан Бадмаев, удаань ошоhон Гунгаа / Чимитов, литературовед Дугарнимаев бидэ гурбан, үшөө Ангабаев Галанов хоёр — иимэ зоной hуража байхада, институдаймнай аудитори соо Батожабай бии болоо бэлэй.

Энэ табан жэл нэгэ акттай зүжэгүүдые бэшэдэг Батожапов гэжэ авторые Даширабдан Батожабай болгожо дэбжүүлээ.

Эндэ холуур мэдээжэ нэрэтэй эрдэмтэ Асмус, Маяковскийтай дүтэ ажаллаhан, эсэшэ сусашагүй уран зохёолшо Шкловский, мэдээжэ драматург Ромашов, Константин Федин гэхэhээ эхилээд, томо томо нэрэтэнүүд hургаал заадаг байгаа. Энэ заабари талаар ошоогүй. Батожабайн хоёрдохи, гурбадахи курсда hуража байхадань, «Дойбод сохилго» гэжэ зүжэгынь Бурят театрын сценэ дээрэ табигдажа, үргэн харагшадай дунда үгэ зугаа, энеэдэ наада гаргаад, юрэ хэлэхэдэ, миин үнгэрөөгүй! «Адуушанай дуун» гэжэ повесть бэшэжэ дүүргэхэтээ хамта тэрэнээ сценари болгоходонь, Москвагай киностуди тэрээниинь hайшаажа, кино буулгаа. Энэ кино тухай хэлээд яалтайб, арад олондо hайн лэ мэдээжэ бэзэ!

1956 оной хабар нэгэтэ Батожабай: «битнай шэнэ повесть бэшэжэ байнаб» гээд, машинка дээрэ бэшүүлhэн гушаад хуудаhа намда уншажа үгэбэ. Энээнээ оршуулжа ород хэлэн дээрэ гаргаха тухай хэлсэhэн аад, мүр дахаhан оршуулга хэхэ хүниие бэдэрхэдэнь, би хэхэ боложо, тэрэ гушан хуудаhыень абаад ошобоб. Гурба хоноод оршуулгаяа асархадам, үшөө гушан хуудаhан бэлэн байба. Ямар нэгэн урилдаанай гү, али мүрысөөнэй шунал досоом түрөөд, оршуулгадаа хамсыгаа шуужа ороо бэлэйб. Тиигэжэ «Багшашни хэн бэ» гэhэн повестёо Батожабай hара хахад соо дүүргээ юм! Ехэл урматайгаар хүдэлөө hэн даа! Энэ повесть соогоо холын Агаhаа Улан-Удэ ерэжэ, ремесленнэ училищида ороhон Чулун-Бато гэдэг бурят хүбүүнэй түрүүшээр яажа зобоhые, ямар hайн, муу хүнүүдээр ушарhые уран зохёолшо сэдьхэл хүдэлгэмөөр зураглан харуулаа. Энэнь —залуу хүнэй замаа эхилжэ ябаhые харуулhан ном. «Багшашни хэн бэ» гэжэ ном дээрэ гараа уян бэшэгтэ hургаhан уран зохёолшодо саашадаа роман бэшэхэ түсэб табихань хүшэр бэшэ болоо hэн. Роман хүрэтэр нэгэл алхам ха юм даа. Хоёр жэл соо бүхы хүсэ шадалаа зорюулжа бэшэhэн романиинь «Төөригдэhэн хуби заяан» гэжэ нэрэтэйгээр толилогдожо, мүн ород хэлэн дээрэ Москвада хэблэгдээ. Энэ зохёолынь Батожабайда баяр асархаhаа гадна, мүн манай бурят литературын ехэхэн амжалта болоно. Уран зохёолшын шадабари мэргэжэл элитээр ургаа. Түбэд оронhоо эхилээд, Монголой үргэн талаар, Түнхэн Агын дайдаар XIX зуун жэлэй эсэстэ болоhон үйлэ хэрэгүүдые үргэн дэлисэтэйгээр зураглаха мүртөө, хэды олон янзын, олон яhанайшье хүнүүдые энэ роман соогоо харуулнаб! Англиканска церквиин епископ Гордон гэдэг хорото тагнуулшан, Японой империализмын эльгээhэн нюумал хүн, Аламжи—гэдэг баатар бурят, Туваан-хамба гэдэг лама, олон мянган түбэд, монголнууд энэ роман соо амиды шэнгээр бодожо ерэнэ. Англи болон Японой империалистнууд юун гэhэн хомхойгоор агуухэ Хитад ороной хуби болохо Түбэдтэ hанаашархадаг байhыень хурса мэргэнээр харуулаа. Һаяхан усадхагдаhан Түбэдтэхи буhалгаае үүсхэгшэд али зүгhөө гээшэб гэбэл, Батожабайн роман соо уг hабаганшань зүбөөр заагданхай байха юм.

Хаанаhаа автор эдэ бүгэдые ухаалан зохёоно гээшэб? гэhэн асуудал гаража магад. Батожабай Москвада hуража байхадаа, олохон шухала ном суглуулжа, өөрөө томо библиотекэтэй болоо. Тэндэнь түүхэ болон газар уhа, элдэб оронуудые шэнжэлhэн ном олон. Теэд эдэ шухаг номуудые уншажа диилэхын тулада ехэ эрдэм, горьтойхон бэлэдхэл хэрэгтэй байдаг гээшэ. Тиимэ эрдэм, тиимэ бэлэдхэл Батожабайда бии. Манай уран зохёолшын роман сүлөө сагаа хайшан хэхэеэ оложо ядаhан ухаанай тэрэ бараар зохёогдоhон бэшэ, түүхын бодото баримтанууд дээрэhээ үндэhэлhэн, нилээд ехэ бэлэдхэлэй, материал суглуулhанай hүүлээр бүтэhэн зохёол болоно.

Мүнөө Мосфильмын студиhаа ерээшэд «Алтан гэр» гэжэ бурядай шэнэ кино буулгажа дүүргүүтэй байна. Энээнэй сценариие нүхэр Гомбо Цыдынжаповтай уран зохёолшо Батожабай ухаалhан гээшэ.

Даширабдан Батожабай болохоёо байгаа декадада яhала ехэ амжалтатай ерэхэнь даа. «Адуушанай дуун» гэжэ кино, «Багшашни хэн бэ» гэжэ повесть, «Төөригдэhэн хуби заяан» гэжэ роман, «Барометр шуурга харуулна» гэhэн пьесэ, мүн «Алтан гэр» гэhэн кино—эдэ нэрэнүүдээр Батожабайн бэшэhэн зохёолнууд дүүрэхэгүй, үшөө хэдэ хэдэн пьесэнүүд, повестьнууд бии—теэд бултыень дурдаад яахаб.

Һүүлэй үедэ манай бурят прозо түрин гаража, литературадамнай түрүү hуури эзэлээд байна. Ц. Доной, Х. Намсараевай повестьнууд, Х. Намсараевай, Ч. Цыдендамбаевай, Ж. Тумуновай, Д. Батожабайн, Б. Мунгоновай романууд, Ц. Галановай, А. Жамбалдоржиевай рассказууд үргэн уншагшадта мэдээжэ болоо. Хэрбээ урдань, гушаад онуудта хори, түнхэн, эхирэд, сэлэнгын бурядуудай нютаг хэлэ суглуулан, гол нэгэн литературна хэлээ бүридхэжэ байгаа гээшэ hаа, харин тиимэ хэлэмнай бии болоод, мүнөө уран зохёолшоднай нютаг хэлээрээ бэшэ, харин бэшэхэ зураглаха маягаараа — стилеэрээ —илгардаг боложо байна. Энэ ушар литературымнай ехэхэнээр хүгжэhэнэй тэмдэг. Би Батожабайн бэшэдэг маягые hайшаадагби. Нэгэ эхилhэн хөөрөөгөө хүнэй hажаха болотор hубажа байдаггүй, эршэтэйгээр, зохёолойнгоо үйлэ үргэн дэлисэтэйгээр үүсхэдэг. Хүнэй дүрэ, аяг абариие хөөрэжэ үгэхэдөө, үсөөхэн аад, голдонь хүрэhэн үгэнүүдые, сасуулбари, жэшээнүүдые хэрэглэдэг. Зоной хөөрэлдэhые (диалог) бэшэхэдэнь, уладай дунда ороод шагнажа байhаншуу болодог. Энэнь бодото уран зохёолшые харуулhан тэмдэгүүд. Мүнөө Даширабдан Батожабай «Төөригдэhэн хуби заяанайнгаа» хоёрдохи номые бэшэжэ эхилхэнь. Арбан юhэдэхи зуун жэлэй манан соо төөриhэн геройнуудынь арбан долоодохи оной шуурган соо бодото замаа олог лэ, уран зохёолшын шадабари бэлигынь улам эршэтэй болог лэ!

Н. ДАМДИНОВ.

Хилын саанаһаа

СССР-эй партийно-правительственнэ делегаци Берлинһээ мордобо

БЕРЛИН, октябрийн 14. (ТАСС). Ф. Р. Козлов, СССР-эй партийно-правительственнэ делегациин бусад гэшүүд ГДР-эй 10 жэлэй ойе һайндэрлэлгэдэ хабаадалсаад, түрэл ороноо бусахаяа Берлинэй Шенефельд гэжэ аэродром дээрэһээ «ИЛ-18» самолёдто һуужа гараа.

В. Ульбрихт, О. Гротеволь, ГДР-эй правительствын. дипломатическа корпусой гэшүүд, Берлинэй ажалшадай түлөөлэгшэд советскэ делегациие аэродром дээрэһээ мордохуулаа.

Чэндудахи Советскэ выставкые 1.300 мянган хүн хараба

ПЕКИН, октябрийн 14. (ТАСС). Баруун-Урда Хитадай томо городуудай нэгэн болохо Чэндуда атомай хүсэ амгалан ажалда хэрэглэлгые харуулһан советскэ научно-техническэ выставкэ август һарада нээгдэж һэн. Энэ выставкээр 1.300 мянга гаран хүн хараад байна. Советскэ выставкээ хүн зон угаа ехээ һонирхоно. Үдэр бүри үглөөгүүрһөө эхилэжэ, үдэшэ болтор худэлмэрилһэн, алба хаагшад, инженер, техничүүд, студентнүүд, һурагшад, тараашад выставкэдэ таһалгаряагүй орожол байдаг.

Медицинскэ худэлмэрилэгшэд, биологууд, промышленностиин элдэб һалбаринуудай, худөө ажахын мэргэжэлтэд холын нютагуудһаа ерэжэ, энэ выставкые харана.

Ажалшадай хүсэл эрмэлзэлгэ хараада абтажа, атомай хүсэ амгалан ажалда хэрэглэлэниие харуулһан советско-научна техническэ выставкэ октябрийн эсэс хүрэтэр худэлхэ болоһон байна.

Англиин шэнэ кабинет байгуулагдаба

ЛОНДОН, октябрийн 14. (ТАСС). Премьер-министр Гарольд Макмиллан толгойлоһон Англиин шэнэ кабинедэй байгуулагдаһан тухай мүнөөдэр хуулитаар соносхогдоо. Министрнүүдэй олонхи тушаалые урдын кабинедэй гэшүүд эзэлнэ. Тэрэ тоодо гадаадын хэрэгүүдэй министрээр С. Ллойд, дотоодын хэрэгүүдэй министрээр Р. Батлер, финансын министрээр Д. Хиткот-Эмори гэгшэд дахяад томилогдоһон байха юм.

Шэнэ кабинедэй колонинуудай министрын тушаалда тушаалһаа буунан Леннокс-Бойдын орондо Я. Маклеод, оборонын министрээр, Д. Сэндисэй орондо Г. Уоткинсон, худалдаа наймаанай министрээр Д. Экклсын орондо Р. Модлинг томилогдоһон байна.

Консервативна партиин мүнөөнэй түрүүлэгшэ, урда тээнь кабинедтэ орогдогүй байһан лорд Хэйлшем тамга баригша—лордын тушаалые дааха юм. Тэрэ эрдэм наукын асуудалнуудые эрхилдэг байха.

Дотоодын хэрэгүүдэй министр Р. Батлер консервативна партиин түрүүлэгшэ болохо юм.

Шэнэ кабинедые хатан хаан Елизавета энэ оной октябрийн 19-дэ батална гэжэ мэдээсэгдэнэ.

Алжиртахи дайн байлдаан

КАИР, октябрийн 14. (ТАСС). Алжирай Национально-сулөөрэлгын армиин верховно командованиин мэдээсэл эндэ толилогдоо. Тэрээн соонь ингэжэ хэлэгдэнэ. Октябрийн 9—10-да болоһон байлдаанай үедэ Францин сэрэгүүдэй талаһаа 130 хүн алуулһан, 119 хүн шархатаһан байна. Хоёр вертолет буудуулан унаа, 9 сэрэгэй автомашина усадхагдаа. Алжирай Национально-сулөөрэлгын арми ехэ һомо хэрэгсэл буляажа абаа.

ООН-эй Генеральна Ассамблейн XIV сесси

НЬЮ-ЙОРК, октябрийн 13. (ТАСС). ООН-эй Генеральна Ассамблейн октябрийн 12-ой пленарна заседани дээрэ Аюулгүйн Соведтэ, ООН-эй экономическа болон социальна соведтэ һунгалтануул болоо.

Аюулгүйн Соведэй саг зуурын гурбан гэшүүдэй—Канадын, Панамын болон Японой түлөөлэлгын дүүрэһэн дээрэһээ тэдэнэй орондо Цейлоной, Эквадорой, Польшын, Турциин кандидатуранууд дэбжүүлэгдээ. Дуугаа үгэлгын түрүүшын турта Эквадорой түлөө 77, Цейлоной—72, Польшын—46, Турциин —36 дуун үгтэһэн байна. Польша Турци хоёрой үсөөн дуу абаһан дээрэһээ нэмэжэ дуугаа үгэлгэ болоһон байна. Тэрэнэй эсэстэ Польшын түлөө 48 дуун үгтэһэн, Турциин түлөө урдынхидаа орходоо гурбан дуу хороһон байна. Тингээд, саашадаа дуугаа үгэлгые үргэлдэр хэхэ гэжэ шиидхэгдээ. Удаань Ассамблей экономическа, социальна соведэй 18 гэшүүдэй 6-ень һунгаа. Нюусаар дуугаа үгэлгын эсэстэ соведэй гэшүүдээр Советскэ Союз, Англи, Польша, Бразили, Дани, Япон һунгагдаһан байна.

Удаань сессиин зүбшэхэ зүйлдэ гурбан асуудал нэмэжэ оруулха тухай Генеральна Комитедэй һанамжа дурадхалые Генеральна Ассамблей хаража үзэбэ. Рак үбшэнтэй тэмсэхэ талаар научно-шэнжэлгэнүүдые бүхы оронуудай зүгһөө урмашуулха, ООН-эй библиотекэ байгуулха тухай түрүүшын хоёр асуудал сессиин зүбшэхэ зүйлдэ оруулха гэжэ нэгэн дуугаар баталагдаба. Зүгөөр «Түбэдэй асуудал» гэдэгые сессиин зүбшэхэ зүйлдэ оруулхые Индонезиин, Советскэ Союзай болон Румыниин түлөөлэгшэд бурууушаажа, энэ асуудал зүбшэхэ зүйлдэ оруулхые оролдоһодто шанга хариу үгэһэн байна.

Советскэ делегациие толгойлогшо В. В. Кузнецов «Түбэд тухай асуудал» Генеральна Ассамблейн зүбшэхэ зүйлдэ оруулхые буруушааха зуураа, Ассамблейе «хүйтэн дайнай» үеын хуушанай байдалда тэхэрюулхэ гэжэ энэ асуудалай зорюута, хорото сэдьхэлтэй табигдаһаниинь лабтай гэжэ хэлээ.

Һүүлэрнь энэ асуудал үндэр дуунда табигдаа. «Түбэд тухай асуудал» гэдэгые сессиин зүбшэхэ зүйлдэ оруулхын түлөө 43 делегат, буруушаажа 11 делегат дуугаа үгөө. 25 ороной түлөөлэгшэд һанаалаа бариһан байна. Ингэжэ орнуудай хоорондын харилсаа хурсадуулха зорилготой, хуули бусын шиидхэбэри Ассамблейдэ баадхагдаһан байна.

Буу зэбсэг хуряаха тухай советскэ дурадхал хүсэдөөр, нэгэн һаналтайгаар дэмжэгдэбэ

ВСНП-гэй саг үргэлжын комитедэй тогтоол

ПЕКИН, октябрийн 14. (ТАСС). Синьхуа агентствын мэдээсэлэй ёһоор, Бүхы Хитадай арадай түлөөлэгшэдэй суглаанай саг үргэлжын комитедэй арбадахи үргэн заседани мүнөөдэр болоо. ВСНП-гэй саг үргэлжын комитедэй түрүүлэгшэ Чжу Дэ заседани дээрэ түрүүлэгшээр һууба.

Түбэдтэ хэгдэһэн худэлмэри тухай Түбэдэй автономно районой байгуулха талаар бэлэдхэл хэхэ комитедэй түрүүлэгшын уялгые дүүргэгшэ банчен-эрдэни элидхэл хээ. Центральна правительствын политикые шууд бэелүүлһэнэй ашаар, Түбэдэй районие демократическа ёһоор шэнэдхэн байгуулха хэрэгтэ түйлалдаһан ехэ илалтанууд тухай тэрэ дэлгэрэнгүйгөөр хэлээ. «Түбэдэй асуудал» гэдэгэй ООН-эй Генеральна Ассамблейн зүбшэхэ зүйлдэ оруулагдаһые банчен-эрдэни элидхэл соогоо эрид шууд буруушааһан байна.

Удаань КНР-эй Гүрэнэй соведэй премьерэй орлогшо, гадаадын хэрэгүүдэй министр Чэнь И заседани дээрэ элидхэл хээ. Буу зэбсэг нинтэ дээрэнь, хүсэдөөр хуряаха тухай асуудалаар Советскэ Союзай оруулһан шэнэ дурадхалнууд тухай элидхэл соогоо тэрэ тогтоһон байна. Хитад болон дэлхэйн бусад оронуудай арадуудай хүсэл эрмэлзэлгэдэ бүрин тааралдадаг советскэ эдэ шэнэ дурадхалнуудые эб найрамдалда дуратай оронууд болон арадууд ехэ һайшаалтайгаар дэмжэжэ гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ. Советскэ Союзай дурадхалнуудые хүсэдөөр дэмжэжэ байһан тухайгаа Чэнь И мэдүүлээ.

Буу зэбсэг хуряаха тухай асуудалаар Советскэ правительствын дурадхалнуудые һайшаан дэмжэжэ байһан тухайгаа Хитадай демократическа партинуудай болон арадай организацинуудай түлөөлэгшэд, тэрэ тоодо Гоминдангай революционно комитедэй түрүүлэгшын орлогшо Чэн Цянь, демократическа национальна байгуулалтын ассоциациин түрүүлэгшэ Хуан Янь-пэй үгэ хэлэхэдээ мэдүүлһэн байна.

Буу зэбсэг нинтэ дээрэнь, хүсэдөөр хуряаха тухай асуудалаар Советскэ Союзай дурадхалнуудые хүсэдөөр дэмжэжэ байһанаа элирхэйлэн мэдүүлһэн тогтоол заседаниин түгэсхэлдэ нэгэн дуугаар баталан абтаа. Хитадай правительство болон арад Советскэ Союзтай, дэлхэйн эб найрамдалда дуратай бусад гүрэнүүд болон арадуудтай хамта буу зэбсэг нинтэ дээрэнь, хүсэдөөр хуряахын түлөө хамтынгаа тэмсэлдэ эгээн ехэ оролдого гаргаха гэжэ тогтоол соо хэлэгдэнэ.

Советско-индийскэ харилсаа холбоон бэхижэнэ

ДЕЛИ, октябрийн 14. (ТАСС). Советскэ Союзай туһаламжатайгаар Индидэ баригдаха промышленна гурбан томо предприятиин: хүндэ машина бүтээлгын заводой, шахтануудай тухеэрэлгэ бүтээдэг заводой, оптическа шэлэй заводой проектнүүдые советскэ мэргэжэлтэд бэлэдхэн ,байгаа. Тэдэниие Индиин правительствын толилһон бүлэг экспертнүүд батална.

Индиие хүгжөөхэ гурбадахи табан жэлэй үедэ эдэ гурбан завод бултадаа ашаглагдаха үгтэхэ юм.

Индидэ баригдаха промышленна томо предприятинуудай проектнүүдые советскэ мэргэжэлтэд ехэ нарин, наар зохёого гэжэ Индиа пресс эйдженси агентство мэдээсэнэ.

Баруун Германиин хүн зон Германиин Демократическа Республикын тала руу таһалгаряагүй орожол байдаг. **Зураг дээрэ:** ФРГ-һээ эрэгшэдые угтан абадаг Зааса-дахи пункт. Центральбильдын фото.

МАНАЙ РЕСПУБЛИКА ДОТОР

Курумканай электростанци

Улын шулуу, ургамал мододые орбонтойнь мухарюулха хүсэтэй Курумкан гол хэдэн зуу, мянган жэлэй туршада хэндэшье аша туһагүйгөөр Баргажан гол руу уһаяа шэдэлүүлжэ байһан юм.

Энэ голые хаажа, турбина худэлгөө һаа, холын хойто аймагай олохон тосхон гэрэлтүүлэгдэхэ, колхозуудай фермэ, тоогууда хүсэтэ моторнууд хүнхинэжэ, хүн зоной ажал хэды ехээр хүнгэрхэб гэһэн һанал бодол аймагай ажалшадай дунда гараһан байна.

Уданшьегүй шэнжэлэгшэд, проект зохёогшод ерэжэ, эрэдүйн ГЭС-эй байха газарые тодорхойлоо һэн. Һүүлэрнь колхозууд хүсөө хамтадхажа, 640 киловатт хүсэтэй гидро-электростанци бариха бэлэй.

—Электростанциин проектэнь һайнаар зохёогдоһон байжа, барилгамнай бэхи һайнаар хэгдээ,—гэжэ ГЭС-эй инженер Борис Георгиевич Лавенский хөөрэнэ.

Проект зохёоһон инженер Алексей Зиновьевич Маркановай хүндэлэлдэ хаалтын дэргэдэ дурасхаалай хабтагай хададганхай.

Үнгэрэгшэ жэлэй мартда худэлжэ эхилһэн Курумканай ГЭС ехэ химда сэнтэй элшэ гэрэл, эршэ хүсэ үгэдэг юм. Эндэ турбинные хаража байха 3 хүн, хаалтые хинадаг нэгэ мастер ажалладаг. Электростанциин баригдажа түшааһадаха, аймагай ажалшад ехээр баярлаһан байна. Тэрэншье ойлгосотой. Яахадааб гэхэдэ, шэнэ ГЭС аймагай ажахые, соёл культурые үндэһөөрнь хубилхаха үүргэтэй юм.

Шэнэ электростанциһаа аймагай центр, мүн колхозуудта электрын шэлэн. гэрэл дамжуулха утаһанууд татагдаад айлнуудай гэр гэрэлтүүлэгдэж хүсэтэ станогуудые худэлгэжэ. Электрын хүсэ хубаадаг пунктнууд Курумкан, Могойто, Алла гэхэ мэтэ газарнуудта бии болгогдоо. Мүнөө ехэ лын Аргада нютаг руу электрын гэрэл дамжуулха утаһые татагдажа байна.

— «Ажал сэхтэй худэлмэр онһожоруулхын тула үшөө ехэ юумэ хэгдэхээр харагдана», гээд инженер Борис Георгиевич үгөө үргэлжэлүүлбэ. —Гэхэ зуура холын малай фермэ, гүүрэнүүдые электрын гэрэлээр хангаха гэхэдэ зарим материал дутаалдана.

Аймагай колхозууд, предприятинуудые бүхыдэнь электрын хүсөөр хангаад байбал пай, электростанциин хүсэ хүсэд хэрэглэгдэхэ юм. ГЭС-эй үйлдэбэриие электростанциин хахадынь шахуу хэрэглэгдэнэгүй үлэнэ.

Зураг дээрэ: электростанциин гол барилга болон хаалта.

В. Федоров.

Түрүүшын деталь

«ТЭ-3» маркын тепловоздо хэрэглэгдэхэ шухала детальнууд паровозо-вагонно заводой инструментальна цехтэ түрүүшынхэе бүтээгдээд, Дунда Ази руу эльгээгдэбэ.

Тепловозой детальнуудые анха түрүүшынхээ бүтээхын тула заводой инженернууд, техничүүд, фрезеровщигууд ехэ үүсхэл оролдого гаргаһан байна. Заводой главна технологиин таһагай ахалагша инженер И. А. Владимиров, мүн энэ заводой гол лабораториин техник И. Н. Заболотный, инструментальна, паровозо-механическа, заһабарилгын-механическа цехүүдэй олон худэлмэришэд дирекциин, завкомой зүгһөө баясхаланда хүртөө.

Д. Дармаев.

Цех соо—үнгын сэсэгүүд

Улан-Удын ТЭЦ-эй турбинна цехын комсомолшууд болон залуушуул өөрынгөө цехые ариг сэбэр байлгаха зорилго урдаа табиһан юм. Цехын эдэбхитэй комсомолшууд Горбов, Носик, Букреева, Косогова, Гадюкина, Курбатова болон бусад энэ худэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан байна. Эдэнэр нэгэ үдэрэй туршада цех соохи хэрэгтэй хэрэгтэй зүйлнүүдые газаа гаргажа хаяһан, хэдэн арбаад сэсэг, ургамалнуудые гэр гэрһээ асаржа цех соогоо табиһан байха юм.

— Мүнөө залуушуулаймнай цех сэсэг, ургамалнуудаар дүүрэжэ, харахадашье зохид болоһон байна, —гэжэ ондоо цехүүдэйнь худэлмэришэд хөөрэлдэнэ.

ТЭЦ-эй нүгөө цехүүдэй худэлмэришэд өөһэд өөһэдынгөө цехые гоёохын түлөө тэмсэжэ байхгай.

Т. Бадмаин.

Уран зохёолшод уншагшадтай уулзаба

Һаяхан республиканска библиотекэ соо Бурядай уран зохёолшод уншагшадтаяа уулзаба. Тэндэ эрдэмтэ Ц. А. Дугаринимаев бурят литература тухай тобшо элидхэл хээ. Һүүлэй хоёр жэлэй туршада Бурядай уран зохёолшодой 80 гоом Улан-Удэдэ, 20 ном Москвада хэблэгдэһэн байна. Энэнь манай литературын хурданаар хүгжэжэ байһые гэршэлнэ гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ.

Поэт В. Петонов «Байгал» гэжэ шүлэгөө, бурядаар, мүн арадай ульгэршэ А. Тороевто зорюулһан зохёолоо ород хэлэн дээрэ уншаа, суглааргашадай магтаалда хүртөө. Һүүлэрнь поэдүүд Н. Дамдинов, Ц-Ж. Жимбиев, Ц-Д. Донцокова, Д. Хилтухин, С. Метелица гэгшэд хэдэ хэдэн шэнэ шүлэгүүдээ, Ч. Цыдендамбаев «Эмээл», «Таажа юрэдөө ядашооб», «Тунайша эхэ» гэһэн һонирхолтой шүлэгүүдэ уншаба.

Уулзалгын эсэстэ Бурядай уран зохёолшодой Союзай түрүүлэгшэ Н. Г. Балдано уншагшадай олон асуудалда харюусаа.

Р. Цыдыпов.

Ниитын хаалгын дүн

Худэлмэришэдые элдэб гэмтэл аюулһаа хамгаалха, үйлэдбэри ариг сэбэр сахиха асуудалые шалгахын зорилгоор Тимлюйн цементын заводто үнгэргэгдэһэн ниитын хаалгын дүн һаяхан гаргагдаба.

Шалгалтын үедэ заводой цехүүд спортна, цемент шатаалгын цехүүдтэ бага бэшэ ажал хэгдээ. Гэхэ зуура ниитын хаалгын бригада шэдэ зарим цехүүдэй хүтэлбэрилэгшэд харюусалгагүйгөөр хандаха же заводой профсоюзай комитедэй заседани дээрэ тэмдэглэгдээ.

Г. Жанаев.

Ажал дээрээшье хүхюун даа!

Мухаршэбэрэй аймагай Хонхолын Культурын байшанда ороходо «Таряа хуряалгын түрүүшүүлдэ алдар соло!», «Партиин ЦК-гэй болохоёо байгаа Пленумые ажалай эрхим бэлэгүүдээр угтая!» гэһэн уриануд ханаар аржылдан харагдана.

Эдэ урианууды уншахадаа, Культурын байшангай худэлмэрилэгшэд ажалтай һайнаар танилсаад байхадаа, эдэнэр таряагаа хаһа саг соонь, гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряаха хэрэгтэнь колхозниигуудта ёһотой туһаламжа хүргэнэ гэжэ мэдэхээр.

Таряа хуряалгын үедэ колхознигуудай культурна эрилтые хангалгааха хонхолынхид гэрэл газетэ харуулгаар эхилээ һэн. Августын 29-дэ гэрэл газетэ һонирхолтойгоор гараа. Энэ газетэнь «Долоон жэлэй түрүүшын жэлэй үргаса хуряахын тула колхознигууд юу хэхэ ёһотойб?», «Үргасые амяарлан хуряалгын аша туһа», «Хуряалгын худэлмэридэ техникээ зүбөөр ашаглахаа», «Н. С. Хрущевой США ошолго тухай» гэһэн хуудаһануудһаа бүридөө һэн. Мүн Культурын байшангай худэлмэрилэгшэд колхозой гурбадахи комплексно бригадын агитпункт заһабарижа, шэмэглэхэдэнь ехэ туһаламжа хүргөө. Культурын байшангай худэлмэрилэгшэ П. В. Бурдуковский «Искра» колхозой бригаданууда ошоожо, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэһөө гадна. механизаторнуудай социалистическэ мурысөөнэй дүнгүүдые, «Дайшалхы хуудаһа», «Сахилгаа», «Халаахай» гэргалсадаг, сохинодхон үгэлгээр воскресник эмхидхэдэг.

Хонхоло тосхоной алба хаагшад таряа хуряалгын үедэ колхознигуудай культурна эрилтые хангалгаар абаһан уялгаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын түлөө хэзээн оролдого гаргана. Культурын байшанда гэрэл газетэ ходоо гаргагдажа байдаг. Таряа хуряалгын үедэ гэрэл газетэ 3 дахин гараа. Гэрэл газетын кадр бүхэниинь фотозурагуудаар шэмэглэгдэнхэй. Энэ зураг дээрэнь ажалай түрүүнүүд Ф. Козлов, Н. Антонов, үбгэжөөл болоһон түмэршэ дархан А. Митрофанов, ороһо зөөгшэ М. Роменко болон бусад хүдэлжэ байһан харагдана.

Мухаршэбэрэй аймагай Культурын худэлмэрилэгшэд, алба хаагшад бүхы дээрээ таряа хуряалгын үедэ ажалшадай эрилтэнүүдые хүсэд һайнаар хангажа шадаа гэрие 120—150 процент дүүргэжэ байһан комбайнернуудай агрегадууд тухай Хонхоло нютагай зон барандаа мэдэхэ юм. 7200 центнер таряа гүрэндөө тушааха байһан аад, партиин ЦК-гэй болохоёо байгаа эелжээтэ Пленумэй хундэлэлдэ 30 мянганһаа доошо бэшэ таряа гүрэндөө тушааха уялга абаад, мүнөө тэрэнээ амжалтатайгаар бэелүүлжэ байнхай.

Ажалшадай культурна эрилтые хангаха хэрэгтэ Хонхолын дунда һургуулиин багшанар ехэ үүргэ дүүргэнэ. Багшанар Ф. Варфоломеев, Г. Захарченко, К. Лебедев, А. Заиграева болон бусад колхознигуудай һонирхолтой хөөрэлдөө хэнэ. Һүүлэй үедэ партиин ЦК-гэй июниин Пленум тухай, ракетые һара тээшэ эльгээлгэ, шажанай харша удха, архиин хойшолон тухай элидхэлнүүдые үнгэргөө.

Колхоздо намарай таряа хуряалгын үедэ хоёр агитпункт шэнээр нээгдээ. Эндэ механизаторнуудай ажалайнгаа һүүлээр амарха бүхы арга нүхэсэл бии. Ажалай түрүүшүүл, механизаторнуудай түрүү дүй дүршэл тухай хөөрэлдөөн эндэ үнгэргэгдэдэг.

Хуряалга дээрэ худэлжэ байһан зоной бүтээсэ тухай үдэшэ бүхэндэ колхозой радиоузелһаа дамжуулга хэгдэнэ. Үдэрэйнгөө дааба жэ тэмдэглэхэдэ ... но. Аймаг соо хоёр ... дэл клуб, 24 ... пункт, 7 уран һайханай агитбригада худэлмэрилдэг юм. Агитбригаданууд ургаса хуряалгын үедэ ... нуудта 45 дахин концерт ... бижа, 3 мянга гаран хүниие ...

Культурын ажалшад хүдөө ... һайнаар эмхидхэхэдээ совхоз, ... хозуудтаа бодото туһаламжа ... дэг байһаниинь дамжаггүй.

А. Гинеев,
БурАССР-эй Культурын министерствын ахалагша инспектор.

Редакторай орлогшо **С. БАЛЬЖИНИМАЕВ.**

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 28, Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни—34-05, сельского хозяйства и советского строительства—47-59, промышленности и транспорта, пропаганды, информации—35-14, культуры—24-74, писем и рабселькоров—40-49, отдел переводов, корректорская—35-95, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н01169. г. Улан-Удэ. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № 5081